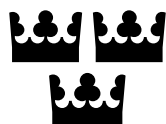

3

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

3 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

3.1 Samhällsbygget – ett tryggt och hållbart Sverige

Politikens uppgift är att finna lösningar på samhällsproblem och lägga grunden för en bättre framtid. Under mandatperioden har reformer genomförts för att öka tryggheten, hållbarheten och jämlikheten i hela landet. Nu tar regeringen denna mandatperiods arbete i mål med ytterligare offensiva satsningar. Jämlikheten ska öka. Välfärden ska byggas ut i hela landet. Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Etableringen av nyanlända behöver gå ännu snabbare. En nationell kraftsamling krävs för att stävja och förebygga kriminaliteten och stärka demokratin.

De gångna åren har visat att ett bättre Sverige är möjligt, när vi håller ihop och löser problem tillsammans. Med en fast politisk vilja kan det växande välståndet komma alla i landet till del. Med principen att gemensamma investeringar för framtiden går före stora skattesänkningar kan Sveriges samlade styrka öka. Med en politik som minskar skillnader i ekonomiska villkor mellan olika grupper ges förutsättningar för ett fritt och jämlikt samhälle. Så kan trygghet och framtidstro växa.

När regeringen tillträdde var underskottet i de offentliga finanserna hela 60 miljarder kronor. Ungdomsarbetslösheten var mycket hög och kunskapsresultaten i skolan sjönk. Växande klyftor, bostadsbrist och bristande utbildningsinvesteringar hämmade tillväxten. Jobben, välfärden och klimatet hade fått stå tillbaka till förmån för orättvisa och ofinansierade skattesänkningar i många år.

Regeringen har sedan 2014 i stället fört Sverige i en annan riktning. Investeringar i samhällsbygget har ersatt skattesänkningarna. Ansvar för statsfinanserna har präglat reformpolitiken. Stora underskott har vänts till ett överskott på över 50 miljarder kronor. Statsskuldskvoten beräknas 2018 bli den lägsta sedan 1977. Migrationspolitiken har lagts om. Skolresultaten har vänt uppåt. Ytterligare en kvarts miljon människor i Sverige har nu ett jobb att gå till. Ungdomsarbetslösheten är på den lägsta nivån sedan 2003. Sverige är ledande i klimatomställningen. Nu går utvecklingen åt rätt håll. Förutsättningarna för att lösa dagens samhällsproblem och rusta välfärden inför framtida lågkonjunktur är goda. Med den svenska modellen som grund och moderniseringen som verktyg kan vi bygga ett tryggt och hållbart samhälle.

Under mandatperioden har ett antal omfördelade reformer genomförts. Det arbetet ska fortsätta och Sverige ska vara ett jämlikt land. Investeringar och reformer som stärker omfördelningen och ger alla möjlighet att delta på arbetsmarknaden minskar klyftorna, ökar tilliten och stärker ekonomin. Jämlikhet och utveckling förstärker varandra.

Fler ska komma i arbete. Regeringens mål om att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet vägleder den ekonomiska politiken. Sveriges arbetsgivare står redo att anställa 100 000 personer om de hittar rätt kompetens. Därför bygger regeringen ut kunskapslyftet, med fler platser inom yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning, folkhögskola, yrkeshögskola samt universitet och högskolor, möjliggör fler extratjänster samt inför utbildningsplikt för nyanlända. Alla kvinnor och

män ska ha möjlighet till den frihet och självbestämmande som en egen arbetsinkomst innebär. Vägen framåt är kunskap, inte låga löner. Den svenska modellen förutsätter ordning och reda på arbetsmarknaden med goda arbetsvillkor och trygga anställningar. Regeringen stödjer parternas strävan att gemensamt utveckla arbetsmarknaden med etableringsjobben. Med investeringar i vägar och järnvägar, bostadsbyggande och bredband kan företagen växa och människor bo och arbeta i hela landet.

Välfärden ska finnas där människor bor och ska gå att lita på oavsett var i Sverige man befinner sig. Det föds allt fler barn i Sverige och tack vare bättre folkhälsa lever vi allt längre. Därför behöver sjukvården, skolan, barn- och äldreomsorgen byggas ut i hela landet, arbetsvillkoren förbättras och nya smarta lösningar skapas för att möta framtidens personalbehov. Det närmsta årtiondet behöver därför minst 200 000 fler anställas inom välfärden. Utbyggnaden har påbörjats. Redan i dag arbetar över 100 000 fler i välfärden än när regeringen tillträdde. Den positiva trenden med höjda kunskapsresultat för svenska elever ska förstärkas. Äldre som varit med och byggt vårt land ska inte betala högre skatt än löntagare. Styrkan i svensk ekonomi ska komma alla till del. I den gemensamt finansierade välfärden finns en stark omfördelningskraft. Sverige ska fortsatt vara ett ledande välfärdsland. Den ekonomiska ojämlikheten ska bekämpas med en aktiv fördelningspolitik.

Regeringen har genomfört de största satsningarna på miljö och klimat i svensk historia. Utsläppen från industrin, bostäder och transportsektorn minskar. Satsningar på solceller, vind, bioenergi och ny teknik ökar takten för att Sverige ska nå målet om 100 procent förnybar elproduktion till 2040. Minskade växthusgasutsläpp går att kombinera med ekonomisk utveckling. Hållbarheten i handeln måste öka och konsumtionens utsläpp minska. Sveriges värdefulla natur ska skötas och skyddas för både friluftsliv och den biologiska mångfalden. Det är rätt väg att gå. Riksdagen har antagit en klimatlag som utgör grunden för regeringens klimatpolitiska arbete. Nu är Sverige ledande i klimatomställningen. Dagens miljöproblem kan inte lämnas över till kommande generationer att hantera.

Trygghet är en grundsten i den svenska modellen, ett hållbart samhälle är vägen framåt. Det krävs också en kraftsamling för att stävja

brottsligheten och upprätthålla säkerhet och demokrati. Totalförsvaret ska stärkas. Tryggheten ska öka i bostadsområden, på busstationer, på sjukhus och i skolor. Polismyndigheten och Tullverket ges ökade resurser. Blåljuspersonal ska skyddas. Sveriges beredskap mot terrorattentat ska fortsatt stärkas. Narkotika och vapen ska stoppas vid gränsen. Förmågan att ingripa mot organiserad brottslighet ska öka och straffen skärpas. Polisens förmåga att utreda sexualbrott ska öka. Det förebyggande arbetet för att motverka sexuella trakasserier, våld och kränkande behandling ska stärkas, bl.a. genom utbildnings- och informationsinsatser inom rättsväsendet, skolan och socialtjänsten och genom stärkt stöd till regionala skyddsombud. Samhället måste bli mycket bättre på att förebygga våld mot kvinnor och hedersvåld.

I en ny tid när falska nyheter, hot och hat, rasism och intolerans förgiftar det demokratiska samtalet måste vi gemensamt värna den infrastruktur av myndigheter, domstolar, journalister, lärare och bibliotekarier som ska värna rätts-säkerheten, faktakunskapen och det fria ordet. Sverige ska vara ett land i sammanhållning där yttrandefriheten står stark.

Regeringen har infört nya indikatorer på välbefinnande som kompletterar BNP och är bredare mått på samhällsutveckling.

Prognoserna i denna ekonomiska vårproposition sträcker sig långt in i nästa mandatperiod. De bygger på regeringens hittills förda politik och vägval framåt, på att investeringar i samhällsbygget går före stora skattesänkningar. Med en annan regering som väljer en annan politisk inriktning blir utfallet ett annat. Ett tryggt och hållbart Sverige är regeringens vägval. Sverige står nu väl rustat. Samhällsproblemen går att lösa, om vi gör det tillsammans.

Denna proposition bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Vänsterpartiet.

Förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2018

Av tabell 3.1 framgår de viktigaste åtgärderna som regeringen föreslår i propositionen Vårändringsbudget för 2018 (prop. 2017/18:99).

Tabell 3.1 Förslag i propositionen Vårdringsbudget för 2018

Miljoner kronor

	2018
Fler ska komma i arbete	
Fler bostäder	110
Sommarjobb för unga	100
Insatser i svenska (bl.a. sfi)	60
Övriga insatser för fler i jobb	81
Sverige ska bli ett fossilfritt välfärdsland	
Metangasreduceringsstöd	270
Solcellsstöd	170
Elfordonspremie	45
Övriga miljö- och klimatsatsningar	14
Välfärden ska stärkas	
Bättre tillgänglighet i hälso- och sjukvård	600
Stärkt trygghet för äldre	350
Insatser för bättre etablering	200
Åtgärder mot sexuella trakasserier, våld och kränkande behandling	125
Ökat stöd till kvinno- och tjejjourer	50
Fler böcker i förskolan	50
Övriga välfärdssatsningar	120
Stärkt trygghet och säkerhet	
Polismyndigheten	200
Tullverket och Skatteverket	79
Summa	2 624

Källa: Egna beräkningar.

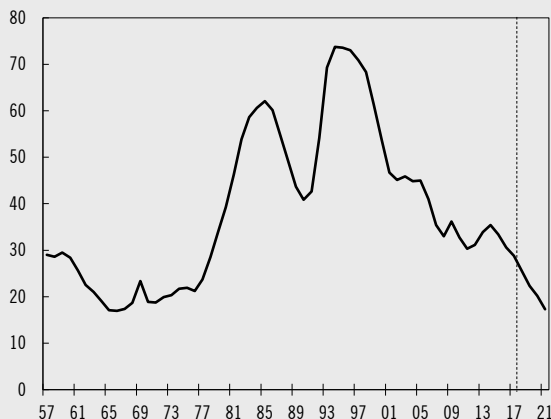
Samhällsförändring är möjlig – reformer och resultat

Regeringen har sedan 2014 bedrivit en politik som förändrat Sverige i rätt riktning. Finanspolitiken har varit ansvarsfull, samtidigt som angelägna satsningar gjorts.

- Underskottet i de offentliga finanserna på ca 60 miljarder kronor 2014 har vänts till överskott på omkring 50 miljarder kronor per år 2016, 2017 och 2018.
- Statsskuldskvoten beräknas ha minskat med ungefär 10 procentenheter under mandatperioden och beräknas i år vara på sin lägsta nivå sedan 1977.

Diagram 3.1 Statsskuldskvot

Procent av BNP. Utfall 1957–2017, prognos 2018–2021

Anm.: I diagrammet redovisas den okonsoliderade statsskuden som andel av BNP för att serien ska vara historiskt jämförbar. Den konsoliderade statsskuden, som är den definition som vanligtvis avses, började redovisas först 2002. Den konsoliderade statsskuden har i genomsnitt varit ca 50 miljarder kronor lägre än den okonsoliderade statsskuden till följd av att myndigheters innehav av statsobligationer och statsskuldväxlar eliminerats. Från och med 2012 ändrades statsskuldens redovisningsprinciper.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Stora satsningar har gjorts för att skapa fler jobb och bygga ut välfärden. Fas 3 har avskaffats och långtidsarbetslösheten är bland de lägsta i EU. Regeringen har kraftigt byggt ut kunskapslyftet, som 2021 kommer att omfatta ca 100 000 utbildningsplatser. Andelen personer inom vissa transfereringssystem är i år på den lägsta nivån sedan 1981 (se diagram 3.3). Regeringen har gjort den största bostadspolitiska satsningen på 20 år för att få fram fler hyresrätter och studentbostäder med rimliga hyror. Regeringen har höjt barnbidraget med 200 kronor i månaden. Steg har tagits för att helt avskaffa skatteflytan mellan pensionärer och löntagare genom att skatten sänkts för tre av fyra pensionärer.

Diagram 3.2 Kommunfinansierad sysselsättning

Sysselsatta per 1 000 invånare

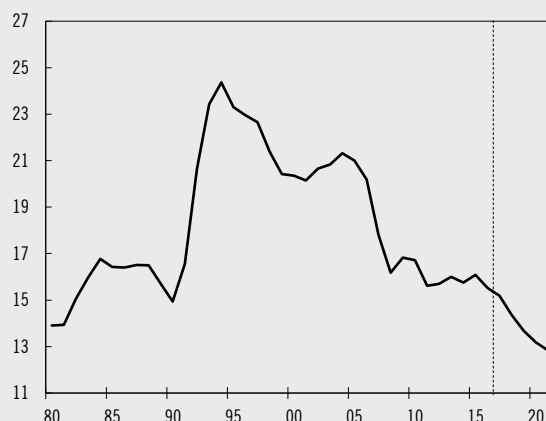

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och egna beräkningar.

- Sedan regeringen tillträdde har 250 000 fler människor ett jobb att gå till, varav över 100 000 i välfärden. Antalet sysselsatta i kommunfinansierad verksamhet har ökat kraftigt i förhållande till befolkningen.
- Sysselsättningsgraden, dvs. andelen av befolkningen som har jobb, är den högsta som Eurostat någonsin uppmätt i ett EU-land.
- Ungdomsarbetslösheten är på den lägsta nivån sedan 2003 och 90-dagarsgarantin är uppfylld.

Diagram 3.3 Helårsekvivalenter inom vissa transfereringssystem

Procent av befolkningen 20–64 år. Utfall 1980–2016, prognos 2017–2021

Anm.: Avser sjuk- och rehabiliteringspenning, sjuklön, sjuk- och aktivitetsersättning, arbetslöshetsersättning, arbetsmarknadspolitiska program, etableringsersättning och ekonomiskt bistånd. En helårsekvivalent utgörs av t.ex. två personer som under ett år är arbetslösa på halvtid. Individuer kan i vissa fall erhålla stöd från flera transfereringssystem, och därmed kan dubbelräkning förekomma.

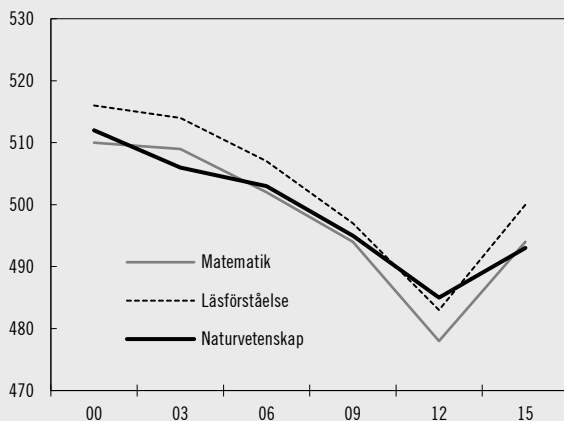
Källa: Egna beräkningar.

Efter en lång period av försvagade kunskapsresultat förbättras nu dessa enligt internationella mätningar. Samtidigt är ojämlikheten i skolan alltför stor. Regeringen har genomfört stora reformer för att stärka kunskapsresultaten och öka likvärdigheten i skolan. Barngrupperna i förskolan är de minsta sedan 1992.

- Ytterligare 28 000 personer är anställda i skolan jämfört med läsåret 2014/15.
- Lärarlönelyftet har givit 65 000 lärare höjda löner.
- Förbättrade skolresultat i internationella mätningar, där bl.a. senaste PISA-undersökningen visar att svenska 15-åringars resultat förbättras i läsförståelse, matematik och naturvetenskap.

Diagram 3.4 PISA-resultat i Sverige

Genomsnittspoäng

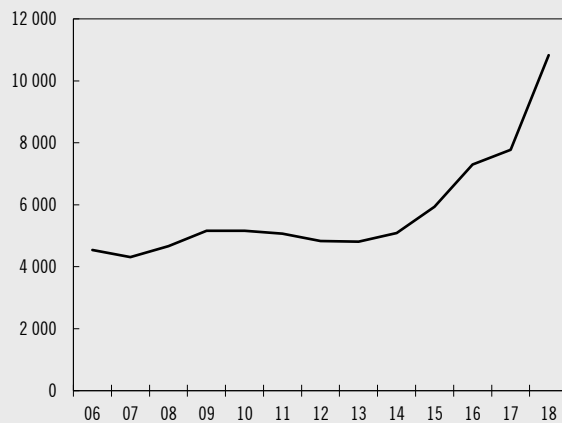
Källa: OECD.

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Därför har ett klimatpolitiskt ramverk införts med ambitiösa klimatmål. Regeringen har också mer än fördubblat miljöbudgeten, ökat stödet till solceller med närmare 20 gånger och investerat kraftigt i klimatomställningen, bl.a. med Klimat- och Industriklivet. Utsläppen minskar, särskilt inom transportsektorn.

- Bonus–malus för nya bilar och Bränslebytet för mer och bättre biodrivmedel gör det lättare att välja det klimatsmarta alternativet.
- Regeringen har höjt och indexerat miljöskatterna samt infört en flygskatt för att bidra till att flyget i större utsträckning ska bära sina egna klimatkostnader.
- Under mandatperioden har 700 nya naturreservat och en ny nationalpark inrättats.

Diagram 3.5 Medel för klimat- och miljöpolitiken

Miljoner kronor

Anm.: Utfall 2006–2017, anslagna medel 2018 (inkl. förslag i Vårändringsbudget för 2018).

Källa: Egna beräkningar.

3.2 Utsikter för svensk ekonomi

Svensk ekonomi fortsätter att utvecklas starkt

Svensk ekonomi har utvecklats starkt de senaste åren. Sedan 2014 har Sverige haft en högre tillväxt än de flesta andra jämförbara länder (se diagram 3.6). Tillväxten bedöms bli hög även 2018.

Tabell 3.2 Makroekonomiska nyckeltal

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2017, prognos 2018–2021

	2017	2018	2019	2020	2021
BNP ¹	2,4	2,8	2,2	2,1	1,8
BNP, kalenderkorrigerad ¹	2,7	2,9	2,2	1,9	1,7
BNP-gap ²	0,7	1,4	1,3	1,0	0,5
Sysselsatta, 15–74 år	2,3	1,4	0,6	0,5	0,3
Sysselsättningsgrad ³ , 15–74 år	67,8	68,4	68,5	68,6	68,6
Sysselsättningsgrad ³ , 20–64 år	81,8	82,3	82,5	82,6	82,6
Arbetade timmar ⁴	1,9	1,7	0,8	0,4	0,1
Produktivitet ^{4,5}	0,8	1,3	1,4	1,5	1,5
Arbetslöshet ⁶ , 15–74 år	6,7	6,2	6,2	6,1	6,1
Timlön ⁷	2,5	2,8	3,1	3,4	3,4
KPI	1,8	1,6	1,9	2,8	3,4
KPIF	2,0	1,7	1,7	2,0	2,1
BNP omvärlden, KIX-vägd ^{1,8}	2,8	2,7	2,5	2,3	2,2
Inkomstspridning ⁹	0,275	0,272			

¹ Fasta priser.

² Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP. Potentiell BNP är en bedömning.

³ Procent av befolkningen inom respektive åldersgrupp.

⁴ Enligt nationalräkenskaperna, kalenderkorrigerad.

⁵ Förädlingsvärde i hela ekonomin till baspris per arbetad timme.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Timlön enligt konjunkturlönestatistiken är en prognos även för 2017.

⁸ BNP-prognoser för omvärlden sammanviktade med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel.

⁹ Gini-koefficienten för ekvivalerad disponibel inkomst exklusive kapitalvinst. Framskrivning från utfall för 2016. Gini-koefficienten kan anta värden mellan 0 och 1. Vid maximal ekonomisk jämlikhet (alla har samma inkomst) antar koefficienten värdet 0. Vid maximal ojämlikhet (en person får alla inkomster) antar koefficienten värdet 1.

Anm.: Prognosen och framskrivningen baseras på hittills beslutad och i denna proposition aviserad politik.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet, Macrobond och egna beräkningar.

Regeringens mål om att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020 vägleder den ekonomiska politiken. Enligt det klimatpolitiska ramverket ska klimatpolitiska och budgetpolitiska mål ges förutsättningar att samverka. Sedan regeringen tillträdde har sysselsättningen ökat med 250 000 personer, varav drygt hälften i den privata sektorn. Den starka utvecklingen på arbetsmarknaden har fortsatt under det senaste året och sysselsättningsgraden i åldersgruppen 20–64 år uppgick 2017 till 81,8 procent, 79,8 procent bland

kvinnor och 83,8 procent bland män. Det är den högsta sysselsättningsgrad som Eurostat någonsin uppmätt i ett EU-land. Konjunkturuppgången och regeringens reformer medför att efterfrågan på arbetskraft kommer att vara fortsatt hög och att arbetslösheten väntas minska till 6,2 procent 2018. Den starka tillväxten medför att resursutnyttjandet i ekonomin, mätt med BNP-gapet, bedöms vara högre än normalt 2018 och 2019 (se tabell 3.2). Därefter förväntas ekonomin gradvis gå mot ett balanserat resursutnyttjande.

Bred uppgång i omvärlden

Återhämtningen i världsekonomin, som länge varit ojämn och svag, har under det senaste året breddats och blivit allt starkare. Alla de stora ekonomierna växer i god takt. Tillväxten har ökat särskilt mycket i euroområdet, som utgör Sveriges viktigaste exportmarknad. En stark avslutning på 2017 och fortsatt höga förtroendeindikatorer talar för att tillväxten i omvärlden blir hög även 2018. Vidare väntas sammansättningen av tillväxten i omvärlden bli mer gynnsam för svensk export än vad den har varit de senaste åren. Den tidigare konsumtionsledda tillväxten i omvärlden drivs nu i allt större utsträckning av ökade kapitalinvesteringar, vilket leder till en ökad efterfrågan på investeringsvaror. Den internationella handeln har ökat, liksom den industriella produktionen.

I de avancerade ekonomierna väntas tillväxten mattas av 2019, i takt med att resursutnyttjandet i många länder går mot ett balanserat läge då penningpolitiken gradvis normaliseras. Detta gäller framför allt i USA, som återhämtat sig snabbare ekonomiskt än många andra länder. I flera länder har arbetslösheten fallit tillbaka mot de nivåer som rådde före finanskrisen, men inflationen ligger fortfarande under tidigare nivåer. Det tyder på att det fortfarande finns lediga resurser på arbetsmarknaden i många ekonomier. Produktiviteten i omvärlden har utvecklats svagt under flera år, men det finns nu tecken på att den har börjat växa snabbare.

Sverige är en liten öppen ekonomi med en stor exportsektor och exporten uppgår till ca 45 procent av BNP. Sveriges ekonomiska utveckling är därför i hög grad beroende av den globala utvecklingen. Frihandel och deltagande i EU:s inre marknad (EES), dit drygt 70 procent av den

svenska exporten går, är viktiga förutsättningar för den ekonomiska utvecklingen i Sverige.

Under 2018 väntas tillväxten öka i flera av de framväxande ekonomierna, bl.a. beroende på högre råvarupriser. I den kinesiska ekonomin pågår en omställning, från en export- och investeringsdriven tillväxt till en tillväxt som i större utsträckning drivs av inhemsk konsumtion. Det väntas innebära att tillväxten i Kina åter igen saktar in, efter att den tillfälligt ökat 2017.

Den sammanvägda BNP-tillväxten i de länder som är viktiga för Sveriges utrikeshandel bedöms bli 2,7 procent 2018 och därefter mattas av något.

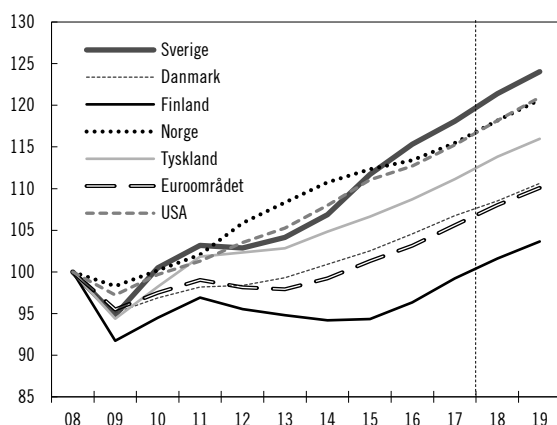
Stigande råvarupriser har bidragit till att pressa upp inflationen, men det underliggande inflationstrycket är alltså svagt bland många av Sveriges viktigaste handelspartner. Ett starkare arbetsmarknadsläge väntas dock gradvis ge en högre löneökningstakt, vilket bidrar till att hålla inflationen uppe när effekterna av de tidigare råvaruprisuppgångarna klingar av.

Stark ekonomisk tillväxt i Sverige

Både hushåll och företag i Sverige är optimistiska om den egna ekonomin och den ekonomiska utvecklingen i landet. Inom industrin är framtidstron historiskt hög. Sverige väntas för femte året i rad ha en av de högsta tillväxttakterna bland jämförbara ekonomier. BNP-tillväxten 2018 bedöms bli 2,8 procent, jämfört med 2,4 procent 2017.

Diagram 3.6 BNP i Sverige och omvärlden

Index 2008=100. Utfall 2008–2017, prognos 2018 och 2019

Anm.: Fasta priser. Norge avser fastlands-BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån, Macrobond och egna beräkningar.

Ökade investeringar har bidragit till en hög tillväxt de senaste åren och bedöms spela en viktig

roll också under de kommande åren. Investeringar i byggande av nya bostäder har varit särskilt viktiga för tillväxten under de senaste tre åren, men bedöms framöver dämpas något från dagens rekordnivåer. Dessa investeringar bedöms alltså ligga på en hög nivå jämfört med de senaste årtiondena. Den starka konjunkturutvecklingen i omvärlden bidrar samtidigt till att efterfrågan på svensk export ökar. Det skapar i sin tur förutsättningar för ökade investeringar inom andra branscher.

Förtroendeindikatorer tyder på god tilltro hos hushållen till både den egna ekonomin och svensk ekonomi i stort. Den mer dämpade prisutvecklingen på bostadsmarknaden bedöms därmed få relativt begränsade effekter på hushållens konsumtion. Hushållens sparande, som andel av deras disponibla inkomst, är dessutom på rekordhög nivå, vilket innebär att hushållen har förutsättningar för att kunna öka sin konsumtion. Regeringens reformer har även förstärkt hushållens ekonomi, bl.a. genom höjda barnbidrag och lägre skatt för pensionärer. De senaste årens goda inkomstutveckling, även om den är ojämnt fördelad, och en alltså fortsatt stark utveckling på arbetsmarknaden talar för en fortsatt god tillväxt av hushållens konsumtion de kommande åren. Regeringens satsningar på välfärden ger ett tillskott till kommunsektorns finanser, vilket bedöms bidra till en fortsatt god tillväxt av den offentliga konsumtionen och de offentliga investeringarna.

För att mäta ekonomisk levnadsstandard behöver BNP-tillväxten också relateras till befolkningsutvecklingen. BNP per capita visar värdet på den samlade produktionen delad med antalet invånare och är ett vanligt mått på levnadsstandard. BNP per capita växte i genomsnitt med 0,4 procent per år 2007–2014 och med 2,2 procent per år 2015–2017.

I EU har den genomsnittliga tillväxten varit 0,7 procent per år 2007–2017. Den allmänna trenden med en dämpad utveckling av BNP per capita beror till stor del på att produktiviteten har utvecklats svagt. På lång sikt är produktivitetsutvecklingen avgörande för välfärdens utveckling. När det sker stora förändringar i befolkningens sammansättning kan BNP även behöva relateras till antalet sysselsatta personer, för att bättre fånga upp produktivitetsutvecklingen. Även mätt som BNP per sysselsatt har Sverige haft en något starkare utveckling än andra jämförbara länder. Under 2007–2017 växte

BNP per sysselsatt i genomsnitt med 0,8 procent per år, medan den genomsnittliga årliga tillväxten i EU under samma period var 0,6 procent. Regeringen har sedan den tillträdde 2014 betonat vikten av en god produktivitet utveckling samt bedrivit en politik med omfattande investeringar för att öka sysselsättningen och tillväxten. Regeringen satsar bl.a. på utbildningsinsatser inom kunskapslyftet, omfattande investeringar i klimat, infrastruktur och bostäder samt driver en aktiv närings- och innovationspolitik. Regeringens reformer beräknas ha medfört att BNP-tillväxten blir ca 0,5 procentenheter högre per år 2015–2018.

Regeringens politik syftar även till att stärka välbefindandet i bredare bemärkelse. För att bättre beskriva ekonomins långsiktiga hållbarhet och utvecklingen av befolkningens livskvalitet har regeringen tagit fram kompletterande indikatorer som belyser ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter av livskvalitet (se tabell 3.3). Ramverket introducerades i 2017 års ekonomiska vårproposition (prop. 2016/17:100) och följs upp i avsnitt 4.8.

Tabell 3.3 Indikatorernas utveckling från föregående mätning

Indikator	Utfall jämfört med föregående år
Ekonomiska	
BNP per capita	Ökning
Sysselsättningsgrad	Ökning
Arbetslöshet	Minskning
Hushållens skuldsättning	Ökning
Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld	Minskning
Miljömässiga	
Luftkvalitet	Ingen tydlig riktning ¹
Vattenkvalitet	Ej uppdaterad ²
Skyddad natur	Ökning
Kemikaliebelastning	Ingen tydlig riktning ³
Utsläpp av växthusgaser	Minskning
Sociala	
Andel med låg ekonomisk standard	Minskning
Självskattad allmän hälsa	Oförändrad
Utbildningsnivå	Ökning
Mellanmänsklig tillit	Oförändrad
Nöjd med livet	Oförändrad

¹ Halterna av NO₂ har minskat medan halterna av PM_{2,5} är oförändrade.

² Bedömningar av vattenkvalitet görs i fleråriga förvaltningscykler, nästa förvaltningscykel avser 2017–2021.

³ Halterna av de reglerade miljöföreningar (PCB 153, p,p -DDT, PBDE, summa PBDE, PCDD/F TEQ, PFOS, PFOA) som ingår har minskat medan halterna av de oreglerade miljöföreningarna (summa PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDoDA, PFTrDA) har ökat.

Källor: Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Statistiska centralbyrån, SOM-institutet och Vatteninformationssystem Sverige.

Arbetslösheten väntas fortsätta minska

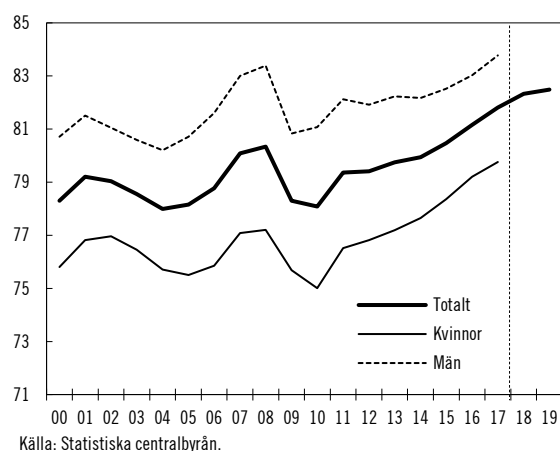
Regeringens mål om att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020 vägleder den ekonomiska politiken. Sedan regeringen tillträdde har sysselsättningen ökat med 250 000 personer, varav över 100 000 arbetar i välfärden. I utbildningsväsendet har antalet anställda, i kommunala och privata verksamheter, ökat med 45 000 personer, i hälso- och sjukvården med 13 000 personer och i omsorgen med 14 000 personer. Antalet arbetade timmar har under samma period ökat med ca 5 procent. Även antalet arbetade timmar per person i befolkningen har ökat sedan 2014, trots att andelen personer i arbetsför ålder har minskat. Långtidsarbetslösheten som andel av arbetskraften har minskat och nivån är bland de lägsta i EU, även om den fortfarande är högre än före finanskrisen. Ungdomsarbetslösheten är på den lägsta nivån sedan 2003.

En hög efterfrågan på arbetskraft, bl.a. till följd av regeringens reformer, medförde att arbetsmarknaden utvecklades starkt 2017. Sysselsättningen ökade i god takt och arbetslösheten minskade till 6,7 procent. Arbetslösheten har minskat både bland kvinnor och män. Bland utrikes födda män har arbetslösheten minskat med 1 procentenhet, medan den är oförändrad bland utrikes födda kvinnor. Sysselsättningsgraden i åldersgruppen 20–64 år uppgick 2017 till 81,8 procent (se diagram 3.7), vilket är den högsta sysselsättningsgrad som Eurostat någonsin uppmätt i ett EU-land.

Allt fler deltar i arbetskraften. Under 2017 ökade arbetskraften med över 100 000 personer. Det är av allt att döma den största ökningen, både i antal personer och i procent, sedan den kraftiga ökningen av arbetskraften under 1960- och 1970-talet, då arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor steg kraftigt. Arbetskraftsdeltagandet uppgick 2017 till 72,7 procent (70,2 procent bland kvinnor och 75,1 procent bland män) vilket är den högsta nivån sedan 1991.

Diagram 3.7 Sysselsättningsgrad

Procent av befolkningen, 20–64 år. Utfall 2000–2017, prognos 2018 och 2019

Regeringens politik är en viktig orsak till att arbetslösheten har minskat sedan regeringen tillträdde och reformerna bedöms också framöver bidra till att arbetsmarknaden utvecklas starkt. Under 2018 väntas sysselsättningsgraden för åldersgruppen 20–64 år fortsätta att öka till 82,3 procent. Sysselsättningen i den offentliga sektorn väntas fortsätta öka i god takt, till följd av regeringens välfärdssatsningar och den demografiska utvecklingen som medför en ökad efterfrågan på välfärdstjänster. Arbetskraftsdeltagandet bedöms stabiliseras på en historiskt mycket hög nivå. Arbetslösheten väntas minska till

6,2 procent 2018. Regeringens insatser beräknas leda till att arbetslösheten blir ca 1 procentenhet lägre 2018 jämfört med om inga reformer hade genomförts (se avsnitt 9).

Resursutnyttjandet är högre än normalt

Efter den starka tillväxten i svensk ekonomi de senaste åren bedöms resursutnyttjandet, mätt med BNP-gapet, vara högre än normalt. Bedömningen av BNP-gapet är dock mycket osäker. Många arbetsgivare uppger att de har brist på arbetskraft, särskilt i offentlig sektor. Samtidigt är den allmänna löneutvecklingen fortfarande dämpad, vilket skulle kunna indikera att resursutnyttjandet är lägre än nuvarande bedömning. En förklaring till att lönerna utvecklats svagare än väntat kan vara att en längre tid med försiktiga löne- och prisökningar, såväl i Sverige som i omvärlden, har lett till förväntningar om en fortsatt dämpad utveckling. Om så är fallet kan det ta längre tid än vanligt innan en starkt konjunktur driver upp löne- och prisökningarna. Bristen på arbetskraft kan i så fall vara hög och arbetslösheten falla en tid utan att det medför någon omedelbar risk för överhettning. Sammantaget bedöms BNP-gapet vara högre än normalt både 2018 och 2019. Därefter förväntas ekonomin gradvis gå mot ett balanserat läge.

Inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast ränta (KPIF), steg till 2 procent 2017. En expansiv penningpolitik, en stark konjunktur samt faktorer av mer tillfällig karaktär bidrog till denna utveckling. Inflationen bedöms dämpas något 2018 och först 2020 åter nå målet om 2 procent.

Osäkerheter i den ekonomiska prognosen

Den svenska ekonomin har de senaste åren vuxit snabbt. Utvecklingen i omvärlden är dock osäker och kan bli både starkare och svagare än väntat. Eftersom Sverige är en liten öppen ekonomi kan händelser i omvärlden snabbt påverka den inhemska tillväxten.

Konjunkturuppgången i euroområdet, som Sverige har ett stort handelsutbyte med, kan bli starkare än väntat. Det visar inte minst det senaste årets utveckling, då tillväxten blev betydligt högre än vad många bedömare förväntade sig i början av

2017. Hushållens och företagens förtroendeindikatorer är på historiskt höga nivåer. Dessutom har kapacitetsutnyttjandet i tillverkningsindustrin stigit, vilket tillsammans med en fortsatt expansiv penningpolitik innebär att det finns förutsättningar för en ännu starkare investeringsutveckling. En sådan utveckling skulle gynna svensk exportindustri.

Samtidigt är osäkerheten om den ekonomiska politiken hög i flera länder. Förhandlingarna mellan EU och Storbritannien går in i en ny intensiv fas inför landets planerade utträde ur EU i mars 2019. Utgången av dessa förhandlingar kan få betydande konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen i såväl Storbritannien som andra europeiska länder, däribland Sverige. Det råder också osäkerhet om inriktningen på den amerikanska regeringens ekonomiska politik. Den amerikanska administrationen beslutade i mars 2018 att införa importtullar på stål och aluminium och lämnade även förslag på att införa tullar på kinesiska produkter. Det råder stor osäkerhet om hur situationen kommer att utvecklas framöver. Ökad protektionism kan leda till en väsentligt svagare global utveckling än förväntat.

Den höga och snabbt växande skuldsättningen i den kinesiska ekonomin, i såväl den offentliga som den privata sektorn, utgör sedan länge en betydande risk för den globala ekonomin. En kraftig inbromsning av tillväxten i Kina skulle få stora effekter på världsekonomin, eftersom den kinesiska efterfrågan på råvaror och andra insatsvaror är viktig för den globala tillväxten.

Klimatförändringar och extrema väderhändelser utgör också risker för den globala ekonomin, då de kan medföra stora kostnader för både enskilda och samhället.

Inledningen av 2018 präglades av turbulens på aktiemarknaderna i många länder. Liknande episoder framöver kan inte uteslutas, t.ex. om centralbankerna, i synnerhet den amerikanska, höjer räntan snabbare än väntat. Det skulle kunna leda till snabba fall i tillgångspriser och medföra märkbara negativa effekter på realekonomin. Vidare har ett flertal europeiska banker fortfarande problem med svag lönsamhet, bl.a. till följd av en stor andel osäkra lån, vilket gör dem sårbara för finansiella störningar.

I Sverige är hushållens skuldsättning och utvecklingen av bostadspriserna fortfarande osäkerhetsfaktorer som kan påverka den ekonomiska utvecklingen. Efter flera år av kraftiga

prisökningar sjönk bostadspriserna under slutet av 2017 och inledningen av 2018, vilket bl.a. berodde på ett ökat utbud av nyproducerade bostadsrätter. Om bostadspriserna skulle sjunka ytterligare kan hushållen välja att konsumera mindre, till följd av att deras totala förmögenhet minskar. Tillsammans med minskade bostadsinvesteringar skulle det kunna leda till en lägre tillväxt. Även produktivitet och bostadsbrist kan påverkas. De senaste årens goda inkomstutveckling, den starka arbetsmarknaden och förväntningar om fortsatt låga räntor är faktorer som talar för att efterfrågan på bostäder förblir stark. Befolkningen har vidare vuxit snabbare än antalet bostäder under det senaste decenniet. Dessutom uppger de flesta kommuner att det fortfarande råder brist på bostäder, även om det nu byggs i hela landet. Mycket talar för att prisutvecklingen kommer stabiliseras framöver, vilket skulle innebära att nedgången i bostadspriser sammantaget får begränsade effekter på makroekonomin i termer av tillväxt och arbetslöshet. Hushållens samlade skulder är dock fortfarande höga och uppgår till över 180 procent av deras disponibla inkomst. Mer än 80 procent av utlåningen består av bolån, varav största delen till rörlig ränta. Om räntorna skulle stiga mer än vad hushållen har tagit höjd för kan det påverka konsumtionen negativt.

BNP-tillväxten i Sverige kan även utvecklas starkare än väntat. Hushållens sparande, som andel av deras disponibla inkomst, är på historiskt höga nivåer, vilket tyder på ett visst mått av försiktighetssparande. Samtidigt är hushållen optimistiska om utvecklingen av både den egna ekonomin och Sveriges ekonomi. Om hushållen minskar sitt sparande skulle det leda till ökad konsumtion.

De ovan beskrivna osäkerhetsfaktorerna kan leda till en annan ekonomisk utveckling än enligt regeringens prognos, vilket i förlängningen kan påverka även de offentliga finanserna. Regeringen följer därför utvecklingen noga och för en ansvarsfull finanspolitik. Det ger förutsättningar för att både kunna finansiera angelägna samhällsinvesteringar och vid behov stabilisera konjunktursvängningar.

3.3 Förutsättningar för den ekonomiska politiken

Finanspolitiken bidrar till en hållbar utveckling och minskar klyftorna

Den svenska modellen och det gröna samhällsbygget lägger grunden till ett samhälle som präglas av hållbar utveckling, högt ekonomiskt välstånd, sammanhållning, jämlikhet samt jämställdhet mellan kvinnor och män. Den generella och gemensamt finansierade välfärden är en central del i denna modell. Förutom att bidra till medborgarnas välstånd är den gemensamt finansierade välfärden och transfereringarna utformade för att många ska kunna arbeta och delta i arbetskraften, kunna vara och känna sig trygga samt för en god utveckling och stark konkurrenskraft i ekonomin. Detta har bidragit till att Sverige har den högsta sysselsättningsgraden i EU. Satsningar på utbildning bidrar vidare till tillväxt i ekonomin, ökade inkomster och ökad jämlikhet. Viktiga delar i den svenska modellen är att alla bidrar till att finansiera välfärden efter förmåga och att trygghetsystemen fungerar som en försäkring när livet plötsligt ändras på grund av exempelvis sjukdom eller arbetslöshet.

För att upprätthålla och fortsätta utveckla den svenska modellen måste fler människor arbeta och bidra till finansieringen av den gemensamma välfärden. Sedan regeringen tillträdde har sysselsättningen ökat med 250 000 personer. Av dessa är cirka två tredjedelar utrikes födda. Trots det är arbetslösheten fortfarande för hög. För att kunna fortsätta bygga ett Sverige som håller ihop är det viktigt att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten ytterligare, i syfte att nå full sysselsättning.

Skattepolitiken ska finansiera den gemensamma välfärden och andra viktiga samhällsfunktioner. Den tydligaste omfördelningen sker genom det skattefinansierade välfärdsåtagandet. Skatte- och utgiftssystemen har en omfördelande roll och det finns därför anledning att särskilt beakta vilka fördelningseffekter olika åtgärder kan få. Kapitalbeskattningen och progressiviteten i skattesystemet förstärker omfördelningen. Skattepolitiken ska också skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och hög sysselsättning, ett rättvist fördelat välstånd samt ett miljömässigt och socialt hållbart samhälle. Ett väl fungerande skattesystem, där var och en gör rätt för sig och

bidrar efter förmåga är en förutsättning för den svenska modellen. Skatteflykt och skatteundandragande drabbar alla då det innebär att resurser dras undan från vår gemensamma välfärd och skadar en fri och rättvis konkurrens. Det är därför viktigt att alla följer de regler som finns och att arbetet mot skatteflykt och skatteundandragande fortsätter. Fusk och brottsligt utnyttjande kan aldrig accepteras. Ordning och reda är en förutsättning för att alla ska kunna känna tillit till de system som ska trygga den gemensamma välfärden.

Regeringens redan aviserade reformer

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 omfattande investeringar i bl.a. jobb, klimat och välfärd (prop. 2017/18:1). Under förutsättning att regeringen får förnyat förtroende kommer dessa investeringar att fortsätta byggas ut 2019 och 2020 i enlighet med aviseringen i budgetpropositionen för 2018. Detta innebär bl.a. att fler kommer att kunna delta i kunskapslyftet, att vård, skola och omsorg kan stärkas ytterligare samt att angelägna investeringar kan göras i miljö- och klimatarbetet. Ett förnyat förtroende för regeringen innebär också att skatteflyktan mellan pensionärer och löntagare kan avskaffas. De redan aviserade satsningarna uppgår till 21 miljarder kronor 2019 och 38 miljarder kronor 2020 (se tabell 3.4).

Tabell 3.4 Regeringens redan aviserade reformer för 2019 och 2020

Miljarder kronor

	2019	2020
Reformer BP18		
Fler ska komma i arbete	2,84	4,10
Sverige ska ha en jämlik kunskapsskola	2,12	4,58
Sverige ska bli ett fossilfritt välfärdsland	2,84	4,95
Välfärden ska stärkas	5,87	11,09
Styrkan i svensk ekonomi ska komma alla till del	6,54	10,95
Sverige ska vara tryggt	1,61	3,00
Övrigt	-0,80	-0,72
Summa reformer	21,02	37,95
Finansiering BP18	1,46	5,40
Effekt offentliga finanser	-19,56	-32,55

Källa: Egna beräkningar.

Jämställdhetsbudgetering stärker fokus på kvinnors och mäns villkor

Skillnader i livsvillkor och fördelning av makt och resurser baserade på kön är samhällsproblem som

kan och ska motverkas bl.a. genom politiska beslut. I bilaga 3 presenteras regeringens insatser för ökad jämställdhet med utgångspunkt från de jämställdhetspolitiska målen. En del av regeringens arbete på detta område är att använda jämställdhetsbudgetering som en integrerad del av budgetarbetet. På så sätt beaktas konsekvenser för jämställdheten redan från början när förslag och reformer utformas och när beslut fattas om inriktning på politiken och fördelning av resurser.

Agenda 2030 för en hållbar utveckling

Sverige ska vara ledande i arbetet med att genomföra FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling och har redan nått långt i arbetet med att uppnå agendans 17 mål. Utöver det nationella genomförandearbetet bidrar Sverige även till det internationella arbetet med Agenda 2030. Nära kopplat till det nationella genomförandet är Politiken för global utveckling (PGU) som tar hänsyn till fattiga människors perspektiv och mänskliga rättigheter. PGU:n utgör tillsammans med svenskt utvecklingsbistånd och Sveriges engagemang i FN och EU en viktig del i det internationella arbetet med Agenda 2030. Under 2018 kommer regeringen att ta fram en nationell handlingsplan som ska fokusera på de områden där Sverige har störst utmaningar och möjligheter att uppnå agendans mål.

Klimatpolitiskt ramverk

En hållbar ekonomisk och social utveckling förutsätter en politik som anpassas till de nationella och internationella klimatmål som Sverige ställer sig bakom. För att klimatpolitiken ska bli mer långsiktig och transparent har regeringen infört ett klimatpolitiskt ramverk, med ett rättsligt stöd i form av en klimatlag. Regeringen ska enligt klimatlagen bedriva det klimatpolitiska arbetet så att klimatpolitiska och budgetpolitiska mål ges förutsättningar att samverka med varandra. Det klimatpolitiska arbetet ska syfta till att förhindra farlig störning i klimatsystemet, bidra till att skydda ekosystemen samt nutida och framtida generationer mot skadliga effekter av klimatförändring, vara inriktat på att minska utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser och vila på vetenskaplig grund. Regeringen ska varje år lämna en klimatredovisning till riksdagen och vart fjärde år ta fram en klimatpolitisk handlingsplan. Från den 1 januari 2018 finns ett klimatpolitiskt råd med uppgift att utvärdera hur regeringens samlade

politik är förenlig med de klimatmål som riksdag och regering har beslutat.

Bred överenskommelse om det finanspolitiska ramverket

Som en del i arbetet med att upprätthålla sunda offentliga finanser stärker regeringen det finanspolitiska ramverket. Regeringen bedömde i 2017 års ekonomiska vårproposition, i enlighet med förslaget från den parlamentariska Överskottsmålskommittén (SOU 2016:67), att nivån på överskottsmålet för den offentliga sektorns finansiella sparande skulle ändras till en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. Vidare bedömdes att ramverket skulle kompletteras med ett skuldankare, dvs. ett riktmärke för den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (den s.k. Maastrichtskulden), på 35 procent av BNP. Dessutom bedömde regeringen att uppföljningen av överskottsmålet bör stärkas genom en tydligare definition av vad som är en målavvikelse och en tydligare plan för att återgå till målet vid en avvikelse. I propositionen anfördes även att Finanspolitiska rådet bör tilldelas en tydligare roll i uppföljningen. Den nya nivån på överskottsmålet och införandet av skuldankaret antogs av riksdagen i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2018. Den nya nivån på överskottsmålet ska gälla fr.o.m. 2019 och tills vidare, men ska ses över varannan mandatperiod. Detsamma gäller för skuldankaret och dess nivå.

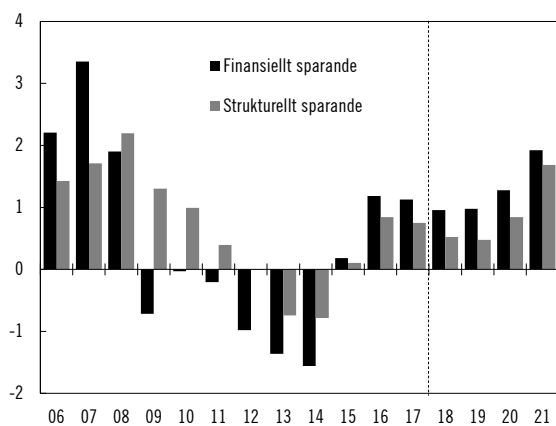
De offentliga finanserna stärks

Regeringen har sedan den tillträdde 2014 bedrivit en ansvarsfull finanspolitik, samtidigt som angelägna satsningar gjorts. Detta arbete har, tillsammans med den starka utvecklingen i ekonomin och på arbetsmarknaden, bidragit till en snabb förstärkning av den offentliga sektorns finansiella sparande (se diagram 3.8).

De offentliga finanserna har uppvisat överskott sedan 2015. Det finansiella sparandet uppgick 2017 till över 1,1 procent av BNP. Överskottet i de offentliga finanserna beräknas uppgå till ca 1 procent av BNP såväl 2018 som 2019 och därefter stiga fram t.o.m. 2021. Även det strukturella sparandet bedöms ligga över den nya nivån på överskottsmålet och förstärkas i slutet av prognosperioden.

Diagram 3.8 Finansiellt och strukturellt sparande

Procent av BNP. Utfall 2006–2017, prognos 2018–2021

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

De allt starkare offentliga finanserna har inneburit att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld har kunnat falla till 40,3 procent av BNP 2017 och förväntas minska ytterligare till under 30 procent av BNP 2021 (se tabell 3.5). Bruttoskulden påverkas dock även av andra faktorer än det finansiella sparandet. Statsskuldskvoten beräknas 2018 bli den lägsta sedan 1977 (se diagram 3.9).

Diagram 3.9 Statsskuldskvot

Procent av BNP. Utfall 1957–2017, prognos 2018–2021

Anm.: I diagrammet redovisas den okonsoliderade statsskulden som andel av BNP för att serien ska vara historiskt jämförbar. Den konsoliderade statsskulden, som är den definition som vanligtvis avses, började redovisas först 2002. Den konsoliderade statsskulden har i genomsnitt varit ca 50 miljarder kronor lägre än den okonsoliderade statsskulden till följd av att myndigheters innehav av statsobligationer och statsskuldväxlar eliminerats. Från och med 2012 ändrades statsskuldens redovisningsprinciper.
Källor: Ekonomistyrningsverket, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

De budgetpolitiska målen nås

När regeringen tillträdde var det nödvändigt att minska de stora underskotten i det finansiella sparandet som den förra regeringen hade lämnat efter sig. Skattesänkningar hade prioriterats före

stabla statsfinanser och nödvändiga investeringar i välfärden och klimatet. Samtidigt hade arbetslösheten bitit sig fast på en hög nivå.

Sedan regeringen tillträdde har finanspolitiken lagts om i en mer ansvarsfull riktning. Omfattande satsningar har genomförts på välfärd, klimat och ekonomisk trygghet för personer med låga inkomster, vilket har haft stora positiva effekter på sysselsättningen och tillväxten. Dessa satsningar har i stor utsträckning finansierats genom skatthöjningar och utgiftsminskningar, som har haft mycket begränsade negativa tillväxt- och sysselsättningseffekter. Konjunkturinstitutet och internationella institutioner som Europeiska kommissionen, IMF och OECD bedömer att satsningar på välfärden och offentliga investeringar är de mest effektiva sätten att snabbt öka tillväxten och sysselsättningen. Generella skattesänkningar har däremot mindre effekt på tillväxten och sysselsättningen i närtid.

Inriktningen på regeringens politik har gjort det möjligt att vända de stora underskotten från 2014 till betydande överskott. Nya reformer har huvudsakligen varit finansierade genom budgetförstärkande åtgärder. Samtidigt beräknas regeringens reformer ha medfört att BNP-tillväxten blir ca 0,5 procentenheter högre per år 2015–2018 och att arbetslösheten blir ca 1 procentenhet lägre 2018 än vad som hade varit fallet utan den aktiva finanspolitiken.

Tabell 3.5 Den konsoliderade offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2012–2017, prognos 2018–2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Finansiellt sparande	-36	-51	-61	8	52	52	46	49	67	104
<i>Procent av BNP</i>	-1,0	-1,4	-1,6	0,2	1,2	1,1	1,0	1,0	1,3	1,9
Staten ¹	-1,0	-1,1	-1,2	0,3	1,6	1,5	1,3	1,4	1,7	2,3
Ålderspensionssystemet ¹	0,3	-0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Kommunsektorn ¹	-0,2	-0,1	-0,4	-0,3	-0,5	-0,3	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5
Strukturellt sparande ²	0,0	-0,7	-0,8	0,1	0,8	0,7	0,5	0,5	0,8	1,7
Statsskuld, okonsoliderad	1 147	1 277	1 394	1 403	1 347	1 328	1 240	1 125	1 056	939
<i>Procent av BNP</i>	31,1	33,9	35,4	33,4	30,6	28,8	25,7	22,4	20,2	17,3
Statsskuld, konsoliderad	1 113	1 236	1 347	1 352	1 292	1 265	1 176	1 060	990	872
<i>Procent av BNP</i>	30,2	32,8	34,2	32,2	29,3	27,5	24,3	21,1	18,9	16,1
Konsoliderad bruttoskuld	1 405	1 537	1 792	1 857	1 856	1 855	1 803	1 718	1 653	1 575
<i>Procent av BNP</i>	38,1	40,8	45,5	44,2	42,1	40,3	37,3	34,2	31,6	29,0

¹ Procent av BNP.² Procent av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Överskottsmålet

Regeringens ansvarsfulla finanspolitik har åtgärdat avvikelser från överskottsmålet som uppstod under den förra mandatperioden. Från och med 2016 bedöms sparandet vara i linje med den nuvarande målnivån på 1 procent av BNP. Regeringen anser att den finanspolitiska inriktningen därefter innebär en lämplig övergång till det nya överskottsmålet på en tredjedels procent av BNP. Regeringen bedömer att sparandet 2019 ligger i linje med det nya överskottsmålet.

Regeringen gör även bedömningen att den finanspolitiska inriktningen är välvägd ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv. Även om resursutnyttjandet bedöms vara högre än normalt finns det ett flertal faktorer som talar emot en kraftigt åtstramande inriktning på finanspolitiken. Till att börja med saknas ett tydligt underliggande inflationstryck. Både pris- och löneinflationen är dämpade och det mesta tyder på en måttlig utveckling även framöver. Risken för en överhettning av svensk ekonomi bedöms därmed vara begränsad. Riksbanken fortsätter att bedriva en mycket expansiv penningpolitik, men möjligheterna att ytterligare stimulera ekonomin de senaste åren har av allt att döma varit begränsade. Finanspolitiken har därmed varit viktig för att upprätthålla ett högt resursutnyttjande.

Sverige befinner sig därtill i ett läge då många av de asylsökande kvinnor och män som kom till landet hösten 2015 och som därefter beviljats uppehållstillstånd behöver etablera sig på arbetsmarknaden. Deras möjligheter till snabbt inträde

på svensk arbetsmarknad underlättas av ett högt efterfrågetryck i ekonomin. En kraftigt åtstramande finanspolitik skulle leda till att arbetslösheten blir högre och att personer med svag förankring på arbetsmarknaden får svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Det skulle i förlängningen kunna leda till att den varaktiga sysselsättningen blir lägre.

De demografiska förändringar som nu sker i Sverige, med en ökande andel unga och gamla, innebär dessutom att det finns ett underliggande efterfrågetryck på offentligfinansierade tjänster. Därmed finns även ett underliggande tryck på de offentliga utgifterna. Det budgetutrymme som finns tillgängligt i förhållande till överskottsmålet används därför till investeringar i välfärden. Den förda politiken medför att de demografiskt betingade behoven kan mötas samtidigt som överskottsmålet nås för samtliga år.

En avvikelse från överskottsmålet anses föreligga om det strukturella sparandet tydligt avviker från målnivån det innevarande eller det närmast följande året, dvs. budgetåret. För att i efterhand utvärdera om överskottsmålet uppnåtts, och för att upptäcka systematiska avvikelser, används ett bakåtblickande åttårigt genomsnitt av det faktiska finansiella sparandet. Om det finansiella sparandet systematiskt avviker från överskottsmålet under flera års tid kan det leda till oönskade skuldnivåer. Sådana ackumulerade avvikelser kan motivera att målnivån för sparandet ändras vid nästa översyn av överskottsmålet.

Det genomsnittliga finansiella sparandet 2010–2017 uppgick till -0,2 procent av BNP

(se tabell 3.6). Den låga nivån förklaras delvis av den utdragna lågkonjunktorens effekter på de offentliga finanserna, men också av de ofinansierade åtgärder, framför allt skattesänkningar, som genomfördes av den förra regeringen. Det genomsnittliga sparandet har sedan 2016 legat över 1 procent av BNP.

Tabell 3.6 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för avstämning mot målet för det finansiella sparandet

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2017, prognos 2018–2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Finansiellt sparande	1,1	1,0	1,0	1,3	1,9
Bakåtblickande åttårsnitt	–0,2				
Strukturellt sparande ¹	0,7	0,5	0,5	0,8	1,7

¹ Procent av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld bedöms vidare vara förenlig med det riktmärke som ges av skuldankaret på 35 procent av BNP (se tabell 3.5).

Utgiftstakets nivå för 2021

Utgiftstaket utgör en övre gräns för statsbudgetens utgiftsnivå. Genom utgiftstaket ges riksdagen och regeringen möjligheter att kontrollera och styra utgifterna. Utgiftstaket är ett av verktygen för att ge budgetprocessen ett medelfristigt perspektiv.

Regeringen lämnar i denna proposition en bedömning av nivån på utgiftstaket för det tredje tillkommande året, dvs. 2021. Regeringen bedömer att utgiftstakets nivå för 2021 bör uppgå till 1 492 miljarder kronor (se tabell 3.7). Bedömningen innebär att nivån på utgiftstaket 2021 ökar jämfört med 2020 och att utgiftstaket som andel av potentiell BNP minskar jämfört med 2020.

Den bedömda nivån på utgiftstaket medger att utgifterna kan öka och därmed att nya reformer kan föreslås i kommande budgetpropositioner. Reformerna på utgiftssidan kan dock genomföras först efter avstämning mot överskottsmålet.

Tabell 3.7 Utgiftstakets nivåer

Miljarder kronor om inte annat anges

	2018	2019	2020	2021
Utgiftstakets nivå	1 337	1 397	1 471	1 492 ¹
Utgiftstak, procent av potentiell BNP	28,0	28,1	28,4	27,7
Takbegränsade utgifter	1 282	1 311	1 343	1 364
Budgeteringsmarginal	55	86	128	128
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	4,3	6,5	9,5	9,4

¹ Regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2021 i denna proposition.

Källa: Egna beräkningar.

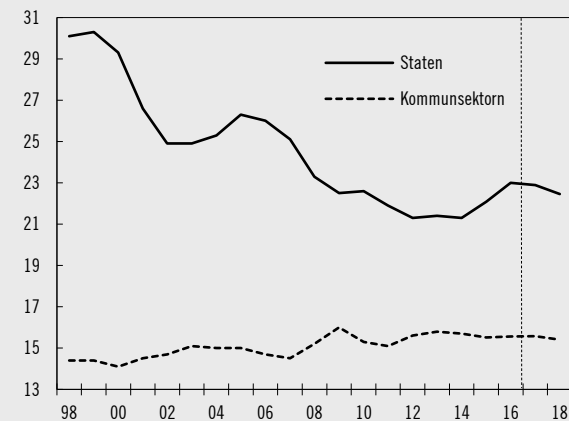
Regeringens ekonomiska politik har stärkt finansieringen av välfärden

Under den föregående regeringen sänktes skatten ofinansierat med 141 miljarder kronor. Hälften av den föregående regeringens reformer tillföll de tre högsta inkomstdecilerna och allra mest fick den högsta inkomstdecilen.

Under innevarande mandatperiod har regeringen i stället konsekvent prioriterat investeringar i samhällsbygget före ofinansierade och orättvisa skattesänkningar. Då regeringen ärvt ett underskott i de offentliga finanserna på runt 60 miljarder kronor har dessa investeringar delvis behövt finansieras genom höjda skatter, främst genom avskaffandet av de nedsatta socialavgifterna för unga, förändringar av husavdraget samt förändringar av ett flertal punktskatter. Skattepolitiken ska vid sidan om att säkra stabila skatteintäkter även bl.a. bidra till ett miljömässigt och socialt hållbart samhälle. Förändringarna bidrog till att skattekvoten i staten ökade med 1,7 procentenheter mellan 2014 och 2016 (se diagram 3.10). Skattekvoten i kommunsektorn minskade samtidigt något.

Diagram 3.10 Skattekvoter

Procent av BNP. Utfall 1998–2016, prognos 2017 och 2018

Anm.: Staten avser enbart statliga skatter.

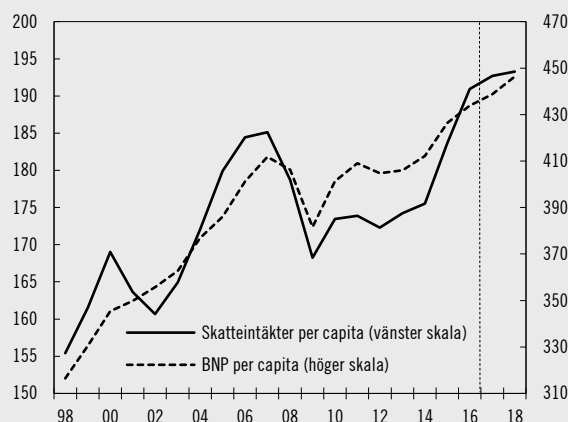
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Vid oförändrade skatteregler ökar skatteintäkterna normalt i takt med tillväxten i ekonomin. Det beror på att faktorer som påverkar BNP, som antalet arbetade timmar, hushållens konsumtion och investeringar, även är viktiga skattebaser. Skatteintäkterna påverkas även av förändringar i skattesystemet. År 1998–2006 sänktes skatterna med 87 miljarder kronor, varav den allra största delen avsåg skattereduktion för allmän pensionsavgift. Under 2007–2014 sänktes skatterna med ytterligare 141 miljarder kronor. Huvuddelen av

skattesänkningarna avsåg skattereduktion för jobbskatteavdrag och ROT- och RUT-tjänster samt nedsatta socialavgifter för unga.

Diagram 3.11 BNP och skatteintäkter per capita

Tusental kronor. Utfall 1998–2016, prognos 2017 och 2018

Anm.: Fasta priser. Skatteintäkterna avser offentlig sektor.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Vid en analys av skatternas utveckling över tid bör även befolkningstillväxten och prisutvecklingen beaktas. År 1998–2006 ökade skatteintäkterna i den offentliga sektorn med 19 procent i fasta priser, motsvarande 29 000 kronor, per individ (se tabell 3.8). Skatternas utveckling följde således utvecklingen i ekonomin, trots att skatterna under samma period sänktes något för att kompensera för den allmänna pensionsavgiften. År 2006–2014 minskade intäkterna med 5 procent, motsvarande 9 000 kronor, per individ. Skatteintäkterna minskade alltså betydligt mer än ekonomin i stort (se diagram 3.11). De statliga skatterna stod för hela minskningen. På kommunsidan höjde 261 av 290 kommuner skattesatsen. Skatteintäkterna har fr.o.m. 2014 följt utvecklingen i ekonomin.

Tabell 3.8 Förändring skatteintäkter per capita

Tusental kronor, fasta priser, om inte annat anges. Utfall 1998–2016, prognos 2017 och 2018

	1998 –2018	1998 –2006	2006 –2014	2014 –2018
Offentliga sektorns skatter	38	29	–9	18
Statlig skatt	7	11	–16	12
Kommunalskatt	23	13	6	4
Ålderspensionssystemet	8	5	2	1
BNP per capita	130	85	11	34
BNP-deflator ^{1,2}	40	12	16	8
Befolkningstillväxt ²	15	3	7	5

¹ BNP-deflators är ett mått på prisutvecklingen och beräknas som kvoten BNP löpande priser delat i BNP fasta priser.

² Procentuell förändring.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

3.4 Fler ska komma i arbete

En väl fungerande arbetsmarknad tar till vara människors kompetens och vilja att arbeta. När fler arbetar minskar inkomstklyftorna och förutsättningar skapas för att stärka den generella välfärden. Alla som arbetar ska ha goda arbetsvillkor och möjligheter till utveckling i arbetet som gör det möjligt att orka arbeta heltid ett helt arbetsliv. En hög sysselsättning bland både kvinnor och män är en central del av den svenska modellen.

Arbetsmarknaden fortsätter att utvecklas starkt, med fler som deltar i arbetskraften och en allt större andel av befolkningen som arbetar. Arbetslösheten har minskat från 7,9 procent 2014 till 6,7 procent 2017. Arbetslösheten är nu 6,4 procent bland kvinnor och 6,9 procent bland män. Det är särskilt ungdomsarbetslösheten som har minskat. Även långtidsarbetslösheten som andel av arbetskraften har minskat.

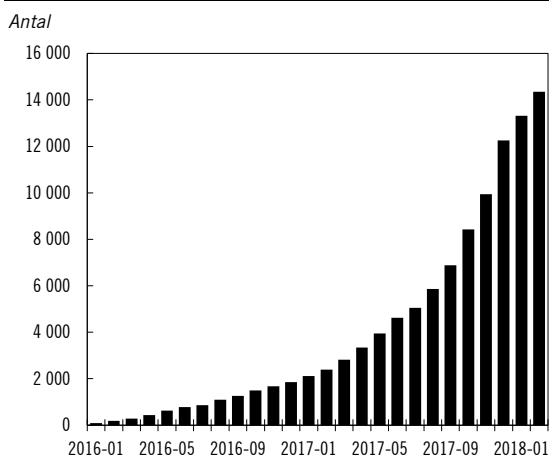
Trots den positiva utvecklingen finns det fortsatt utmaningar på arbetsmarknaden. Arbetslösheten är fortfarande för hög, särskilt bland dem som inte gått ut gymnasieskolan och bland personer födda utanför Europa. Denna utmaning ökar i och med det stora antalet nyanlända som nu deltar i insatser för att etablera sig på arbetsmarknaden. Samtidigt går det allt snabbare för nyanlända att komma i arbete. Det har tidigare tagit upp till tio år innan hälften av de nyanlända har etablerat sig på arbetsmarknaden. Statistik från Statistiska centralbyrån visar att nästan hälften, 48,5 procent, av dem som mottogs 2011 hade jobb efter fem år. Stora utmaningar kvarstår dock, inte minst vad gäller nyanlända kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Samtidigt som arbetslösheten är hög i vissa grupper är bristen på arbetskraft också stor i många sektorer. Bristen är särskilt stor inom yrken som kräver högskoleutbildning eller yrkesutbildning på gymnasienivå.

Regeringen har sedan den tillträdde haft en bred jobbagenda, med fokus på fler och enklare vägar till jobb, ett kunskapslyft som svarar mot arbetsmarknadens kompetensbehov, en aktiv närings- och innovationspolitik samt investeringar i klimat, välfärd, infrastruktur och bostäder. Det finns alltså behov av fortsatta investeringar på dessa områden.

Det ska finnas fler och enklare vägar till jobb

Arbetsmarknadspolitikerna syftar till att ta till vara människors kompetens och vilja att arbeta. De subventionerade anställningarna är ett av de viktigaste verktygen för att kunna få de som befinner sig längst ifrån arbetsmarknaden i arbete. För att både höja kvaliteten i välfärden och skapa fler och enklare vägar till jobb har regeringen infört möjligheter för kommuner, landsting och vissa ideella aktörer att anställa personer på extratjänster i välfärden. Regeringen har också infört moderna beredskapsjobb, som är en form av extratjänster, i statliga myndigheter. Antalet extratjänster, inklusive moderna beredskapsjobb, ökade kraftigt 2017 och uppgick i februari 2018 till drygt 14 000, varav 1 000 var moderna beredskapsjobb (se diagram 3.12).

Diagram 3.12 Extratjänster inkl. moderna beredskapsjobb

Källa: Arbetsförmedlingen.

Regeringen förenklar och förstärker också systemet för anställningsstöden, bl.a. genom att introduktionsjobben införs och ersätter fem tidigare stödformer, samtidigt som taket i lönebidragen stegvis höjs fram t.o.m. 2020. Färre, enklare och mer kraftfulla stöd bedöms bidra till att öka arbetsgivares vilja att anställa personer med svag förankring på arbetsmarknaden och därigenom minska arbetslösheten.

Regeringen gör även en riktad satsning för att skapa enklare vägar till jobb i de gröna näringarna. Nyanlända och långtidsarbetslösa får arbetslivserfarenhet samtidigt som eftersatta behov, som exempelvis slyröjning och upprustning av vandringleder, kan tillgodoses.

Nyanländas kunskaper behöver bättre och snabbare tas till vara på den svenska arbetsmarknaden. En förutsättning för en effektiv etablering är en väl fungerande samverkan mellan

berörda myndigheter och aktörer, inte minst mellan Arbetsförmedlingen, kommunerna, arbetsmarknadens parter och civilsamhället.

Regeringen har stärkt insatserna redan under tiden som prövningen av ansökan om uppehållstillstånd pågår, bl.a. genom att öka tillgången till samhällsinformation och insatser i svenska språket. Regeringen har även lagt om regelverket för etableringsuppdraget så att samma krav ställs på nyanlända som på övriga arbetssökande. Den svenska modellen bygger på att rättigheter och skyldigheter står i balans. Regeringen har kraftigt förstärkt möjligheterna att ta del av utbildning. En utbildningsplikt för nyanlända har införts.

För att stärka kommunernas möjlighet att låta ensamkommande unga som fyllt 18 år, och som fortfarande har möjlighet att få stanna i Sverige, att bo kvar i den kommun där de vistas, föreslår regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2018 att det tillfälliga kommunbidraget förstärks med 200 miljoner kronor under 2018.

Möjligheten för asylsökande att ordna sitt eget boende, s.k. EBO, kan ha positiva effekter i form av självbestämmande och stärkt integration. Det kan dock också i vissa kommuner leda till problem med trångboddhet och utsatthet. Regeringen avser att begränsa dessa negativa sociala konsekvenser.

Sverige har en reglerad invandring och asylrätten ska värnas. De som har fått ett lagakraftvunnet av- eller utvisningsbeslut ska återvända så snart som möjligt. De som får uppehållstillstånd ska ha goda förutsättningar att etablera sig och bygga en framtid.

Kvinnor och män ska ges samma möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Det är dock betydligt färre utrikes födda kvinnor än utrikes födda män som deltar i arbetskraften. Regeringen har därför avskaffat vårdnadsbidraget och infört förändringar i föräldraförsäkringen som underlättar kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Regeringen har också tillfört medel för insatser särskilt riktade till utrikes födda kvinnor, bl.a. för att de ska kunna utveckla sina kunskaper i svenska språket under föräldraledigheten. Även medlen till studieförbundens uppsökande verksamhet har förstärkts. Mer resurser har även tillförts för insatser för att stärka utrikes födda kvinnors företagande.

Regeringen har vidare infört 90-dagarsgarantin som innebär att alla unga arbetslösa ska få ett erbjudande om jobb, utbildning eller insats inom 90 dagar. I dag är det endast ett fåtal unga som

inte får ett sådant erbjudande inom 90 dagar. 90-dagarsgarantin är därmed uppnådd.

Det är viktigt att det finns förutsättningar för unga att tidigt få arbetslivserfarenhet och kontakter inför det kommande arbetslivet. Därför föreslår regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2018 att 100 miljoner kronor avsätts för att öka kommunernas möjligheter att ordna sommarjobb, t.ex. inom äldreomsorg och förskola, till ungdomar.

Regeringen genomför även betydande investeringar i kompletterande utbildning och bedömningsverksamhet för de personer som har utländsk utbildning.

Etableringsjobb för fler i arbete

Regeringen, LO, Unionen och Svenskt Näringsliv är överens om att s.k. etableringsjobb bör införas. Etableringsjobb baseras på ett förslag från arbetsmarknadens parter och kommer att innebära en helt ny modell för att stimulera att anställningar för nyanlända och långtidsarbetslösa kommer till stånd. Syftet är att fler ska etablera sig på arbetsmarknaden, samt att underlätta arbetsgivarnas framtida kompetensförsörjning. Den svenska modellen bygger på starka och ansvarstagande parter. Att parterna tillsammans med regeringen nu tar gemensamt ansvar för att fler personer med svag förankring på arbetsmarknaden ska få ett arbete ökar möjligheterna till en bättre fungerande arbetsmarknad med högre sysselsättning och lägre arbetslöshet.

Kunskapslyftet byggs ut

För att arbetslösheten ska fortsätta att minska krävs satsningar på utbildning och kompetensutveckling som svarar mot arbetsmarknadens behov. Inom många yrken råder brist på arbetskraft. Regeringen har därför kraftigt byggt ut kunskapslyftet som 2021 kommer att omfatta ca 100 000 utbildningsplatser inom yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning (yrkesvux och lärlingsvux), folkhögskola, yrkeshögskola samt universitet och högskolor (se tabell 3.9). Utbildningssatsningarna i kunskapslyftet ger människor i hela landet bättre förutsättningar på arbetsmarknaden och möjliggör omställning under hela livet. En god tillgång till utbildning är också central för att säkra kompetensförsörjningen och

Sveriges ställning som konkurrenskraftig kunskapsnation. I flera branscher har företagen svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetenser och med kommande års stora pensionsavgångar inom vård och skola behöver välfärdens personalförsörjning säkras. Kunskapslyftet ger offentliga verksamheter och växande företag ökade möjligheter att rekrytera för framtidens arbetsmarknad. Regeringen har också infört en rätt till behörighetsgivande utbildning inom kommunal vuxenutbildning.

Tabell 3.9 Kunskapslyftet – beräknat antal platser under mandatperioden

Antal platser				
	2018	2019	2020	2021
Yrkesvux	39 000	41 000	41 000	41 000
Yrkesförutbildning	1 000	1 000	1 000	1 000
Lärningsutbildning för vuxna	3 150	3 150	3 150	3 150
Yrkes högskolan	7 100	11 000	15 700	18 800
Folkhögskolan – allmän och särskild kurs	8 000	8 000	8 000	8 000
Folkhögskolan – kurser för långtidsarbetslösa m.m.	4 000	4 000	3 000	3 000
Universitet och högskola	20 000	22 500	23 900	25 200
Utbildningsplatser för tidsbegränsat anställda inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård	4 000	4 000	1 000	
Totalt antal platser	86 250	94 650	96 750	100 150

Anm.: Beräkningsgrunderna för vad som utgör en plats inom yrkesvux har ändrats sedan budgetpropositionen för 2018 vilket medför att det totala antalet platser har justerats. Omfattningen av utbildningen är dock sammantaget oförändrad. Källa: Egna beräkningar.

Fler arbetslösa behöver övergå till utbildning för att skaffa sig de kunskaper som behövs på arbetsmarknaden. Regeringen avser att ge Arbetsförmedlingen och Statens skolverk i uppdrag att samverka för att få fler arbetssökande att övergå till utbildning. För att rekrytera fler till studier har regeringen bl.a. infört ett studiestartsstöd och fr.o.m. den 1 juli 2018 höjs bidragsdelen inom studiemedlet med ca 300 kronor per studiemånad. Regeringens omfattande investeringar i fler utbildningsplatser vid universitet och högskolor i hela landet främjar också möjligheterna att läsa vidare oavsett var i landet man bor. Många jobb kräver att den sökande har körkort. För att förbättra möjligheten till etablering på arbetsmarknaden avsatte regeringen i budgetpropositionen för 2018 medel för att kunna införa en möjlighet till lån för utbildning för B-körkort.

Hela landet ska växa

Den regionala utvecklingen ska stärkas

En aktiv näringspolitik och regional tillväxtpolitik bidrar till att stärka konkurrenskraften i hela landet. Samtidigt behöver potentialen i områden utanför storstadsområdena tas till vara bättre. Regeringen lämnade i mars 2018 en landsbygdsproposition (prop. 2017/18:179). Förslagen i propositionen baseras på den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande (SOU 2017:1). I propositionen föreslås satsningar bl.a. för ett förbättrat företagsklimat på landsbygden och för att stärka möjligheterna till utbildning och kompetensförsörjning i hela landet.

Regeringen har därutöver redan genomfört flera satsningar för att förbättra förutsättningarna att bo, studera, arbeta och driva företag i hela landet. För att stärka besöksnäringen som skapar jobb och växtkraft i hela landet har bl.a. mer medel tillförts Visit Sweden AB och mervärdesskatten för förevisning av naturområden sänkts. För att stödja kommersiell service i glesbygd har stödet till särskilt utsatta butiker utökats och förlängts.

Regeringen har även beslutat att omlokalisera flera myndigheter och skapa en ny serviceorganisation i Statens servicecenter. På detta sätt säkras lokal statlig service och statliga arbetstillfällen sprids runt om i landet.

Fler och växande företag skapar jobb

Fler och växande företag behövs för att skapa jobb i hela landet. Regeringen driver därför en aktiv näringslivspolitik, bl.a. för att stärka små och medelstora företags möjligheter att växa och anställa. I detta syfte har ett växa-stöd på uppemot 63 000 kronor per år för enmansföretagare som anställer sin första medarbetare införts. Regeringen har också gått vidare med arbetet inom ramen för nyindustrialiseringsstrategin Smart industri. Strategin presenterades i februari 2016 och i juni samma år kom den första handlingsplanen med konkreta åtgärder för att stärka svensk industri. Nyligen presenterades en andra handlingsplan, som bl.a. inkluderar Industriklivet för att stödja arbetet för tekniskifte och minskade utsläpp inom processindustrin, lanseringen av ett Robotlyft för att främja automatisering och digitalisering i små- och medelstora industriföretag samt en investering i ett testcenter för elektromobilitet för att

stödja industrins utveckling av elfordon och batterier. Regeringen satsar även på att etablera regionala exportcentra över hela landet för att stödja små och medelstora företag att ta sig ut på den internationella marknaden. Det är också viktigt att svensk industri är väl rustad för att kunna överbygga en tillfälligt minskad efterfrågan vid konjunktursvängningar och att det statliga stödet vid korttidsarbete därför är konkurrenskraftigt.

Hela Sverige ska kopplas upp

Tillgång till bredband håller på att bli en förutsättning för att kunna ta del av grundläggande samhällsservice och att fullt ut vara delaktig i samhället. För att Sverige ska bli helt uppkopplat genomför regeringen satsningar för att alla ska ha tillgång till snabbt bredband och stabila mobila tjänster av god kvalitet. Regeringen har målsättningen att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s 2020. Till 2025 bör hela Sverige vara uppkopplat, varav 98 procent av samtliga hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 1 Gbit/s. Utgångspunkten är att detta ska ske genom en marknadsdriven utbyggnad kompletterad med offentliga insatser, i samklang med det offentligas behov och ansvar för långsiktig hållbar tillgång till viktig infrastruktur.

Regeringen har dessutom beslutat att inrätta Myndigheten för digital förvaltning, som ska ha i uppgift att utveckla, samordna och stödja digitaliseringen av statliga myndigheter samt förvaltningen i kommuner och landsting.

Bostäderna ska bli fler och infrastrukturen bättre

Investeringar i infrastruktur och bostäder är centrala för att öka rörligheten på arbetsmarknaden. Inom det s.k. 22-punktsprogrammet för fler bostäder arbetar regeringen bl.a. för att effektivisera plan- och byggprocesserna. Allt fler bostäder byggs med hjälp av investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande. År 2017 beviljade Boverket stöd för motsvarande ca 10 000 lägenheter. Investeringsstödet har stimulerat byggandet av hyresbostäder i hela landet, även på orter där nybyggandet tidigare har varit svagt. Regeringen bedömer att efterfrågan på investeringsstödet även fortsättningsvis kommer att vara stort. Regeringen har därför utökat investeringsstödet samt infört en bonus för påbyggnad som sker på en befintlig byggnad.

Regeringen lämnade 2016 en infrastrukturproposition med en historiskt stor satsning på

Sveriges infrastruktur, 622,5 miljarder kronor 2018–2029 (prop. 2016/17:21). I direktiv till Trafikverket om att ta fram ett förslag till en nationell plan för utveckling av transportsystemet lyfter regeringen fram investeringar i infrastruktur för ett ökat bostadsbyggande, för att förbättra förutsättningarna för näringslivet och för att stärka sysselsättningen i hela landet, samt för omställningen till ett fossilfritt välfärdsland.

Regeringen avser att under våren 2018 besluta om en ny nationell plan för utvecklingen av transportsystemet 2018–2029. Den nationella planen kommer fokusera på att värna kvaliteten i den befintliga infrastrukturen och på att säkerställa en samhällseffektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Regeringens mål är vidare att nya stambanor ska färdigställas för höghastighetståg, som knyter samman Stockholm, Göteborg och Malmö, med moderna och hållbara kommunikationer med korta restider som främjar en tydlig överflyttning av resor från flyg till tåg. En utbyggnad ska ske i en takt som ekonomin tillåter och på ett kostnadseffektivt sätt. En fungerande transportinfrastruktur är en viktig förutsättning för jobb, regional utveckling, tillgänglighet och hållbar tillväxt i hela landet. Regeringen har därför avsatt ytterligare resurser för förbättrad kollektivtrafik och vägunderhåll i landsbygden samt för utökad nattågstrafik till Jämtland.

Företagssektorn ska få nya skatteregler

Ett konkurrenskraftigt och dynamiskt företagsklimat är grunden för hållbar tillväxt och jobbskapande. Villkoren för företagande ska vara internationellt konkurrenskraftiga, främja investeringar, ha sin grund i förutsebara regelverk och stödja en sund konkurrens. Detta är en förutsättning för att hela landet ska växa.

Regeringen vill motverka skatteplanering med ränteavdrag samt förbättra neutraliteten mellan finansiering med eget och lånat kapital. Därför har regeringen lagt fram lagrådsremissen Nya skatteregler för företagssektorn.

Nyhetsjournalistik i hela landet

För att ytterligare stärka förutsättningarna för en mångfald av kvalitativ nyhetsjournalistik i hela landet avser regeringen att, så snart det är möjligt med hänsyn till de förändringar av mervärdesskattedirektivet som diskuteras inom EU, lägga fram förslag om en sänkning av mervärdesskatten för digitala publikationer till 6 procent, så att

nyheter på nätet beskattas på samma sätt som papperstidningar. Mot bakgrund av den digitala omställningen för tidnings- och bokbranschen, och då journalistiken är under särskild press, är det angeläget att EU:s mervärdesskattedirektiv ändras i syfte att möjliggöra en sådan sänkning. Sverige driver aktivt denna fråga på EU-nivå.

Regeringen har även föreslagit en förstärkning av stödet till nyhetsmedier genom införandet av två nya former av teknikneutrala mediestöd. Stöden syftar till att stärka lokal journalistik i de delar av landet som har begränsad eller ingen medial bevakning samt till att främja utveckling och innovation inom nyhetsmedier. Regeringen har också föreslagit höjningar av nivåerna för drifts- och distributionsstöden.

Ordning och reda ska råda på arbetsmarknaden

Den svenska modellen förutsätter ordning och reda på arbetsmarknaden. Svenska löner och villkor ska gälla för alla som arbetar i Sverige. Upphandlande myndigheter och enheter ska ställa krav på arbetsrättsliga villkor motsvarande svenska kollektivavtal i sina upphandlingar.

Under mandatperioden har regeringen gjort flera satsningar för att stärka skyddet för arbetstagare, stärka förutsättningarna för ett hållbart arbetsliv och motverka osund konkurrens. Regeringen har drivit på för att ändra EU:s utstationeringsdirektiv och välkomnar att framsteg görs i processen för lika lön för lika arbete. Regeringen vill ytterligare stärka skyddet för arbetstagare och öka möjligheten till ett hållbart arbetsliv. Alla som arbetar ska ha goda arbetsvillkor. Tillsviareanställningar ska vara grunden på svensk arbetsmarknad. Tillfälliga anställningar ska inte präglas av godtycke. När bemanningsanställningar används ska det inte undergräva goda arbetsvillkor. Här har arbetsmarknadens parter ett stort ansvar. Regeringen har skärpt reglerna för att stoppa stapling av visstidsanställningar. Regeringen har även tillsatt en utredning om arbetstidsfrågor för ett hållbart arbetsliv, bl.a. för att se över arbetstagares skydd mot förändrade anställningsförhållanden i samband med omreglering av arbetstidsmättet vid arbetsbrist, s.k. hyvling, samt skydd i anställningen för intermitterant anställda. För att skydda arbetstagare från utnyttjande och motverka fusk och kriminalitet vill regeringen

införa ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen.

Osund konkurrens ska motverkas. Arbetsmiljöverket har tillsammans med sju andra myndigheter fått i uppdrag att utveckla metoder för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. För att stärka det nationella och internationella arbetsmiljöarbetet inrättas Myndigheten för arbetsmiljökunskap den 1 juni 2018.

Den svenska modellen bygger på starka parter, med en hög organisationsgrad, som tillsammans tar ansvar för lönebildningen och den huvudsakliga regleringen av villkoren på svensk arbetsmarknad. Fackförbundens arbete är en viktig hörnsten i den svenska arbetsmarknadsmodellen och regeringen har därför föreslagit att den skattelättnad för fackföreningsavgifter som tidigare fanns ska återinföras (prop. 2017/18:127). Förslaget innebär att en fackföreningsmedlem fr.o.m. den 1 juli 2018 får en skattereduktion med 25 procent av medlemsavgiften.

3.5 Sverige ska ha en jämlik kunskapsskola

I skolan läggs grunden för varje barns utveckling och förutsättningar för framtiden. Därmed lägger skolan grunden för samhällsbygget. Alla elever ska ges goda möjligheter att rustas för vidare studier, framtida arbete och samhällsliv. Flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling. Regeringens mål är en jämlik kunskapsskola, som håller samma höga kvalitet i hela landet och i vilken samtliga elever utifrån sina förutsättningar får möjlighet att utvecklas fullt ut. Alla elever ska få möta kompetenta lärare som har tid och rätt förutsättningar för undervisningen. Ingen elev ska lämnas efter och ingen ska hållas tillbaka.

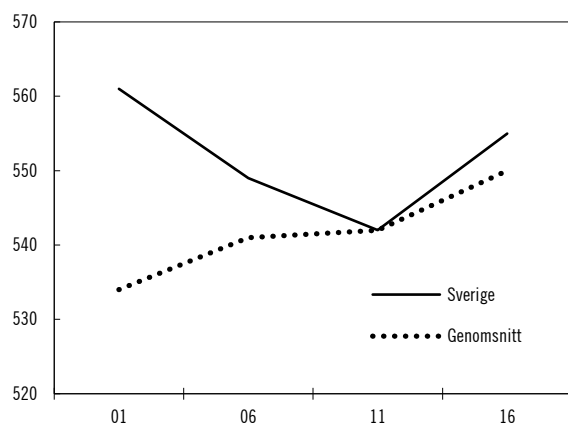
Alla skolor ska vara bra skolor

Efter en lång period av försvagade kunskapsresultat förbättras nu svenska elevers resultat i internationella mätningar (se diagram 3.4 och diagram 3.13). Samtidigt är ojämlikheten i skolan alltför stor. För att kunskapsresultaten ska

fortsätta att förbättras och ojämlikheten minska krävs fortsatta insatser.

Diagram 3.13 Elevers läsförmåga i årskurs 4

Genomsnittspoäng i PIRLS

Anm.: PIRLS står för Progress in International Reading Literacy Study. Genomsnittet beräknas för de 17 länder som deltagit vid samtliga undersökningar.
Källa: Statens skolverk.

Skolkommissionen – för en jämlik och stark kunskapskola

Regeringen tillsatte 2015 en skolkommision, med representanter från bl.a. forskning och profession, som skulle lämna förslag för höjda kunskapsresultat, förbättrad kvalitet i undervisningen och en ökad likvärdighet i skolan. Av kommissionens slutbetänkande Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35) framgår att det finns svagheter i skolans styrning, bl.a. i form av bristande likvärdighet, splittrad ansvarsfördelning, otillräcklig kompensatorisk resursfördelning samt problem med skolsegregation. Regeringen delar Skolkommissionens bild av nuläget i skolan och har utifrån dess förslag vidtagit en rad åtgärder.

En central åtgärd är att möjligheterna att fördela resurser utifrån behov kraftigt förstärks genom ett nytt statligt stöd. Regeringen har avsatt 1 miljard kronor för 2018, 3,5 miljarder kronor för 2019 och 6 miljarder kronor per år fr.o.m. 2020 för detta stöd. Stödet ska fördelas utifrån elevernas socioekonomiska bakgrund. De tillförda medlen ska leda till ökade insatser för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling i förskoleklass och grundskola.

Regeringen delar Skolkommissionens bedömning att ytterligare insatser behövs för att bryta skolsegregationen och dess negativa effekter. Resultatskillnaderna mellan skolor och mellan kommuner har ökat sedan början av 1990-talet och elever med samma bakgrund går i dag oftare

på samma skolor. Mycket tyder på att fristående skolors etablering i områden där föräldrar har hög utbildningsnivå bidrar till ökad segregation. I grundskolan är andelen elever med stark socioekonomisk bakgrund generellt sett större i fristående skolor. Den socioekonomiska och etniska bostadssegregationen befästs i skolorna. Denna uppdelning av eleverna riskerar att leda till ökade kvalitetsskillnader och att alla elever inte får den likvärdiga utbildning de har rätt till. Därför har regeringen i propositionen Samling för skolan (prop. 2017/18:182) bl.a. lämnat förslag om att huvudmännen för förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av eleverna på sina skolenheter.

Som ett led i regeringens satsning på en förbättrad styrning av skolan genomförs en översyn för att t.ex. lägga samman eller förenkla de riktade statsbidragen.

Mer kunskap för alla elever

Tidiga insatser är avgörande

Alla barn har rätt att få en bra och likvärdig grund för fortsatt lärande. För att alla elever ska få det stöd de behöver i sin utveckling och sitt lärande är det avgörande att stödinsatser sätts in tidigt. Samtidigt är det viktigt att lärarnas administrativa börda inte ökar. För att öka antalet anställda i lågstadiet har regeringen avsatt medel, som samtliga kommuner tagit del av. Sedan regeringen tillträdde har drygt 28 000 fler personer anställts i skolan.

Genom tidiga insatser i förskoleklassen kan alla barn få stöd i sin utveckling och sitt lärande. Från och med läsåret 2018/19 förlängs därför skolplikten med ett år och blir tioårig genom att förskoleklassen blir en obligatorisk skolform.

Regeringen har i propositionen Läsa, skriva, räkna – en garanti för tidiga stödinsatser (prop. 2017/18:195) lämnat förslag om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Garantin ska säkerställa att alla elever som har behov av extra anpassningar eller särskilt stöd får rätt stöd i rätt tid. Tidiga insatser är viktiga för barnens självkänsla och insatser i grundläggande färdigheter, som att läsa och skriva, kan även motverka att eleven får svårigheter i flera ämnen. Tidiga insatser behöver inte heller bli lika omfattande som insatser som sätts in först under de senare skolåren. Regeringen har

också satsat på att förstärka den specialpedagogiska kompetensen genom medel för att anställa och utbilda fler specialpedagoger, samt genom att generellt stärka den specialpedagogiska kompetensen i skolan.

Regeringen har också stärkt förskolan, bl.a. genom satsningen på mindre barngrupper som ger mer tid för varje barn. Barngrupperna i förskolan är nu de minsta sedan 1992. Skolverket har fått i uppdrag att göra en översyn av deltagandet i förskolan som särskilt ska belysa gruppen nyanlända.

Läsning är grunden för fortsatt lärande. Därför satsar regeringen på flera läsfrämjande insatser, bl.a. initiativet Hela Sverige läser med barnen. Läsdelegationen främjar ökat läsande, och läslyftet har utvidgats till att också omfatta förskolan. Förstärkningar har gjorts i skolbiblioteken. Regeringen föreslår i propositionen Vårändringsbudget för 2018 en satsning på läsfrämjande insatser och inköp av litteratur vid förskolor om 50 miljoner kronor.

Sexuella trakasserier, våld och kränkande behandling inom skolan måste motverkas, vilket bl.a. initiativen inom #metoo har riktat uppmärksamheten mot. Regeringen föreslår därför i propositionen Vårändringsbudget för 2018 att medel tillförs för att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen och arbetet mot kränkande behandling i skolan genom kompetensutvecklingsinsatser. Sexuella trakasserier ska bekämpas. I betänkandet Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87) har bl.a. föreslagits att ansvaret för utredning av sexuella trakasserier i skolorna flyttas från Diskrimineringsombudsmannen till Skolinspektionen. Regeringen avser att återkomma i frågan.

Fler ska bli behöriga till gymnasieskolan

Nyanlända elever som kommer till Sverige i grundskolans senare årskurser behöver på kort tid komma ikapp sina jämnåriga svenska klasskamraters ämneskunskaper samtidigt som de lär sig ett nytt språk. Elever som invandrar efter 12 års ålder uppnår behörighet till gymnasieskolans nationella program i betydligt lägre utsträckning än de elever som invandrar i yngre ålder. Regeringen har därför i propositionen Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas (prop. 2017/18:194) lämnat förslag som syftar till att förbättra förutsättningarna att nå behörighet till gymnasieskolans nationella

program för nyanlända elever som tas emot inom skolväsendet i högstadiet.

Kvaliteten i gymnasieskolan ska bli bättre

Regeringens mål är att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. Ungefär var tredje elev uppnår dock inte kraven för en sådan examen inom tre år efter att de påbörjat sin utbildning. Bland annat fungerar inte övergångarna inom och mellan skolformer tillräckligt väl för att skapa förutsättningar för en välfungerande skolgång utan avbrott. Regeringen har därför i propositionen En gymnasieutbildning för alla lämnat förslag som ska förbättra kvaliteten och genomströmningen i gymnasieskolan (prop. 2017/18:183). I propositionen har regeringen även föreslagit ytterligare åtgärder för att skapa bättre struktur och kvalitet på introduktionsprogrammen. I budgetpropositionen för 2018 stärkte regeringen även introduktionsprogrammen. Regeringen har också beslutat om en proposition med förslag som syftar till att yrkesprogrammen ska bli mer attraktiva genom ökade möjligheter till grundläggande högskolebehörighet och förslag om att ett estetiskt ämne ska införas på alla nationella gymnasieprogram (prop. 2017/18:184).

Läraryrket ska vara attraktivt

Lärarna är avgörande för att höja elevernas kunskapsresultat. Bristen på legitimerade och behöriga lärare är därför mycket oroande. Regeringen har mot denna bakgrund vidtagit en rad åtgärder. Sedan 2015 pågår en utbyggnad med fler än 10 000 utbildningsplatser inom förskolläro- och lärarutbildningarna. Insatser genomförs för att underlätta vidareutbildning av obehöriga lärare och av högskoleutbildade som vill bli lärare. För att höja yrkets attraktivitet avsätter regeringen 3 miljarder kronor per år till höjda lärarlöner. Regeringen har också förstärkt den kompletterande pedagogiska utbildningen för att möjliggöra för fler ämnesutbildade att söka sig till läraryrket. För att lärarstudenter snabbare ska kunna genomföra sin utbildning genomför regeringen även en satsning på sommarkurser vid elva lärosäten i landet. Regeringen har även stärkt kvaliteten i lärarutbildningen genom att tillföra riktade kvalitetsmedel till utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap.

3.6 Sverige ska bli ett fossilfritt välfärdsland

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. Som en central del i det moderna samhällsbygget samt för att säkra vårt globala ledarskap och vår konkurrenskraft, ska Sverige bli världens första fossilfria välfärdsland.

Samhällsbygget ska vara hållbart och fossilfritt

Sverige har infört ett klimatpolitiskt ramverk

Efter förslag från regeringen beslutade riksdagen i juni 2017 med bred majoritet att införa ett klimatpolitiskt ramverk med en klimatlag och nya ambitiösa klimatmål. Senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Utsläppen i Sverige, från de sektorer som omfattas av EU:s ansvarsfördelningsförordning (ESR) bör senast 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen 1990, och minst 75 procent lägre 2040. Dessa utsläpp kommer främst från transporter, arbetsmaskiner, mindre industri- och energianläggningar, bostäder och jordbruk. Utsläppen från inrikes transporter, förutom inrikes flyg, ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010. Regeringen har inrättat ett klimatpolitiskt råd med uppgift att löpande genomföra en oberoende utvärdering av den samlade politik som regeringen lägger fram i syfte att säkerställa att klimatmålen kan nås.

Klimatarbetet ska fortsatt förstärkas

I april 2018 avser regeringen att överlämna en skrivelse till riksdagen där regeringens klimatstrategi beskrivs. Strategin omfattar åtgärder för att nå de klimatpolitiska målsättningarna (se även fördjupningsrutan Klimatutmaningen). Efter som konsekvenserna av klimatförändringarna märks redan i dag, och kommer att bli allt mer påtagliga under kommande år, behöver också arbetet med att klimatanpassa samhället utvecklas. Regeringen har tagit steg för att stärka det nationella arbetet med klimatanpassning och överlämnade i mars 2018 en proposition med förslag till en strategi för klimatanpassning till riksdagen (prop. 2017/18:163). Regeringens övergripande mål för samhällets anpassning till ett förändrat klimat är att utveckla ett långsiktigt

hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och tillvarata möjligheter.

I syfte att stärka konkurrenskraften i den svenska biogaskedjan och påskynda omställningen mot förnybara energikällor föreslår regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2018 en utökning av stödet för metangasreducering med 270 miljoner kronor.

För att understödja omställning i hela samhället har regeringen även genomfört insatser för att få finansmarknaden att investera mer hållbart. Sedan 2016 är hållbarhet en del av målen för finansmarknadsområdet och fr.o.m. 2018 ska fondförvaltare tillhandahålla information om hur hållbarhet beaktas vid förvaltningen av fonder. Målet att bli ett fossilfritt välfärdsland förutsätter att även finansmarknaden utvecklas åt samma håll.

Utvecklingen i våra städer är avgörande för möjligheten att nå många av miljömålen. Regeringen avser i skrivelsen Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling presentera en strategi som innehåller övergripande mål för hållbara städer, prioriteringar och nya insatser med tyngdpunkt på miljömässigt hållbar stadsutveckling. Strategin bidrar till uppfyllelsen av de nationella miljömålen och nationella mål inom andra politikområden.

Fossilfria transporter och resor ska främjas

Transportsektorn står för en tredjedel av utsläppen av växthusgaser i Sverige. Minskade utsläpp från transportsektorn är därför avgörande för att nå klimatmålen. Regeringen arbetar för elektrifiering av transportsektorn i hela landet och genom Klimatklivet har stöd beviljats för ungefär 14 000 nya laddpunkter. Med ladda hemma-stödet som införts 2018 blir det enklare för hushåll att installera laddpunkter för elfordon i hemmet. För att ytterligare öka andelen fossilfria resor i samhället har regeringen avsatt 350 miljoner kronor per år 2018–2020 för en elfordonspremie, som subventionerar privatpersoners köp av elcyklar och elmopeder m.m. Regeringen har för avsikt att utöka premien till att även omfatta eldrivna utombordsmotorer och föreslår i propositionen Vårändringsbudget för 2018 att ytterligare 45 miljoner kronor tillförs för satsningen.

Ett bonus–malus-system för nya lätta fordon införs fr.o.m. den 1 juli 2018. Genom systemet kommer bonus att ges för fordon med låga

koldioxidutsläpp och förhöjd fordonsskatt tas ut för fordon med höga utsläpp. Bonus-malus-systemet innebär en väsentligt starkare styrning mot minskade utsläpp av koldioxid från lätta fordon än dagens fordonsskattesystem. Ytterligare en viktig del för att nå en fossilfri fordonsflotta är att skapa långsiktiga spelregler för hållbara biodrivmedel. Därför införs Bränslebytet den 1 juli 2018. Reformen innebär ett reduktionspliktssystem som i kombination med ändrade skatteregler syftar till att minska utsläppen från bensin och dieselbränslen genom ökad inblandning av biodrivmedel. En skatt på flygresor infördes den 1 april 2018 för att bidra till att flyget i större utsträckning ska bära sina egna klimatkostnader.

En promemoria om en ny inriktning för beskattning av tung lastbilstrafik har remitterats. Promemorian behandlar en avläsningsbar vägslitageskatt med syfte att skapa ordning och reda i åkeribranschen och bidra till minskad miljöpåverkan, samtidigt som företagens och regionalpolitiska intressen tydligt tas till vara (Fi2018/01103/S2).

Det går att kombinera minskade växthusgasutsläpp med ekonomisk utveckling

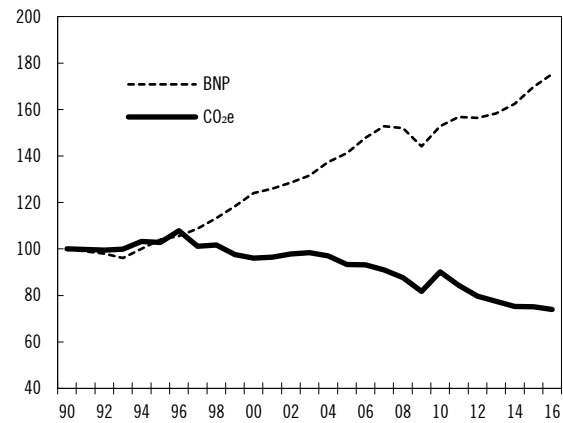
Mellan 1990 och 2016 minskade utsläppen av växthusgaser i Sverige med 26 procent. Under samma period ökade BNP med 75 procent (se diagram 3.14). Stora utsläppsminskningar har skett framför allt inom bostadssektorn, där oljebaserad individuell uppvärmning har ersatts av fjärrvärme, värmepumpar och bibränslen. Även utsläppen från industrin och från avfallsdeponering har minskat betydligt sedan 1990.

Naturvårdsverket bedömer att Sverige med regeringens politik kommer att nå de nationella klimatmålen för 2020 givet de styrmedel som fanns på plats i juni 2016. Hälften av betinget från 1990 till 2030 är redan avklarat. Fler åtgärder behövs dock för att nå de långsiktiga klimatmålen.

Regeringen anser att en hållbar konsumtion har stor betydelse. Hållbarheten i handeln måste öka och konsumtionens utsläpp minska. Genomförandet av den nyligen antagna strategin för hållbar konsumtion är en viktig del i detta. För att få mer tillförlitlig statistik av konsumtionens utsläpp har Naturvårdsverket fått i uppdrag att utveckla mätmetoder och indikatorer. Underlaget används som utgångspunkt vid utvecklandet av nya och förbättrade åtgärder.

Diagram 3.14 Sveriges BNP och nationella växthusgasutsläpp

Index 1990=100

Anm.: BNP i fasta priser.

Källor: Naturvårdsverket och Statistiska centralbyrån.

Energisystemet ska bli mer hållbart

Sverige ska ha ett robust elsystem, med en hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Regeringens målsättning är 100 procent förnybar energi. Regeringen arbetar intensivt med att genomföra energiöverenskommelsen som ingicks mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna den 10 juni 2016 i den parlamentariska Energi-kommissionen. Regeringen har lagt fram konkreta åtgärder om ett förlängt och utökat elcertifikatsystem (prop. 2016/17:179) och ett antal skatteförändringar i enlighet med energiöverenskommelsen, som också antagits av riksdagen (prop. 2016/17:142). Regeringen har också presenterat förändringar rörande kärnavfallsfonden.

Energiöverenskommelsen omfattar ett mål om 100 procent förnybar elproduktion 2040 samt ett mål om 50 procent effektivare energianvändning 2030 jämfört med 2005. Under april 2018 avser regeringen att lägga fram en proposition för att slå fast de överenskomna målen inom ramen för energiöverenskommelsen. Regeringen avser även att lägga fram förslag om moderna miljökrav för vattenkraft och andra vattenverksamheter.

I propositionen Vårändringsbudget för 2018 föreslår regeringen att ytterligare medel om 170 miljoner kronor tillförs för att förstärka investeringsstödet för solceller och för att ge länsstyrelserna möjlighet att omhänderta och snabbare besluta om ansökningar för detsamma. Detta innebär att investeringsstödet för 2018

sammantaget kommer att uppgå till över 1 miljard kronor, vilket innebär en ökning med närmare 20 gånger jämfört med 2014.

Miljömålen ska nås

Det är regeringens ambition att miljömålen ska nås. Miljömålen är en viktig utgångspunkt i det nationella genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling. Arbetet med miljömålen ska fortsätta och regeringen har gett i uppdrag till berörda myndigheter att ta fram förslag till ytterligare etappmål i syfte att bidra till att nå miljömålen.

Regeringen kommer under våren 2018 överlämna en samlad redovisning av arbetet med miljömålen till riksdagen. Under mandatperioden har beslut tagits om nya etappmål och om en precisering av miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan som ligger i linje med Parisavtalets mål. Regeringen har utvecklat och tydliggjort myndigheternas ansvar i miljömålssystemet. Ansvaret innebär bl.a. att myndigheterna ska verka för att miljömålen nås och vid behov föreslå åtgärder för att utveckla miljöarbetet.

Regeringen har under mandatperioden väsentligt ökat anslagen för åtgärder och skydd av värdefull natur, i syfte att höja ambitionen i arbetet med skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande av biologisk mångfald samt insatser för friluftslivet. Dessa satsningar har inneburit att fler värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv har kunnat skyddas.

Sverige verkar för ett globalt ramverk för kemikalier, för att effektivare kunna ge en internationell respons på globala hälso- eller miljöproblem orsakade av den ökande och komplexa mängden kemikalier. Kunskapen om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper samt deras användning och spridning i miljön är fortfarande bristfällig. En fortsatt kunskapsuppbyggnad är därför nödvändig bl.a. eftersom det förbättrar förutsättningarna att få till stånd en ambitiös global överenskommelse. Swetox verksamhet om kemikaliers påverkan på miljö och hälsa är vidare av stor betydelse i arbetet för en giftfri miljö.

Miljöskadliga subventioner behöver fasas ut i såväl Sverige som globalt. Reformering av sådana subventioner diskuteras i flera internationella processer. Naturvårdsverket har på uppdrag av

regeringen gjort en kartläggning av potentiellt miljöskadliga subventioner som överlämnades i juni 2017. Rapporten analyseras nu inom Regeringskansliet.

Myndigheternas senaste uppföljning av miljö kvalitetsmålen visar att ytterligare åtgärder behövs för att nå 14 av de 16 målen. Uppföljningen visar också att det finns positiva trender för flera miljö kvalitetsmål, t.ex. målen Frisk luft och Bara naturlig försurning. Under mandatperioden har regeringen gjort historiskt stora satsningar för att nå miljömålen.

Klimatutmaningen

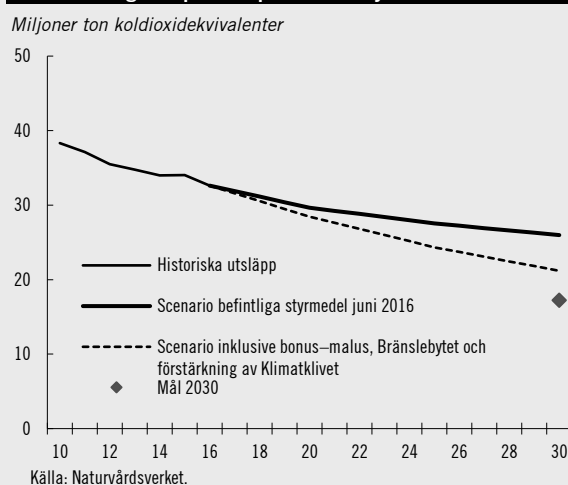
Parisavtalet från 2015 innebär att alla länder ska bidra till att hålla den globala uppvärmningen väl under 2 grader och att länderna ska sträva efter att hålla den under 1,5 grader. För att lyckas kommer det att krävas att alla samhällssektorer bidrar till klimatomställningen. Riksdagen har under 2017 antagit en klimatlag samt ett klimatpolitiskt ramverk, med nya klimatmål för Sverige, som anger ramarna för svenskt klimatarbete.

Naturvårdsverket har gjort en första uppföljning av de etappmål för klimat som gäller till 2030. Etappmålen är en del av miljömålssystemet. Det första av dessa gäller samtliga sektorer i Sverige som omfattas av EU:s ansvarsfördelningsförordning (ESR). För dessa sektorer ska utsläppen senast 2030 vara minst 63 procent lägre än 1990, varav 8 procentenheter kan täckas av kompletterande åtgärder, t.ex. åtgärder som leder till ökat upptag av koldioxid i skog eller genom att investera i olika klimatprojekt utomlands. Dessa utsläpp kommer främst från transporter, arbetsmaskiner, mindre industri- och energianläggningar samt bostäder och jordbruk, och ingår inte i EU:s system för handel med utsläppsrätter. Det andra etappmålet handlar specifikt om inrikes transporter. Utsläppen från dessa (förutom flyget, som ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter) ska ha minskat med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010. De senaste scenarierna för utsläpp och upptag av växthusgaser i Sverige togs fram under 2016 och 2017. De utgår ifrån att de styrmedel som fanns i juni 2016 behålls under hela perioden till 2030. Utfallet landade på en minskning av utsläppen med 44 procent fram till 2030 jämfört med 1990 i ESR och en minskning med 35 procent jämfört med 2010 i transportsektorn. Nästan hälften av betinget från 1990 till 2030 är därmed uppfyllt och det återstår att minska utsläppen med drygt 15 miljoner ton koldioxidekvivalenter för att nå ESR-målet. Detta scenario illustreras i diagram 3.15 av scenariot befintliga styrmedel juni 2016. För transportmålet måste utsläppen minska med drygt 10 miljoner ton.

Naturvårdsverket har kvantifierat effekten för tre av de större klimatsatsningarna som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2018: ett bonus-malus-system för nya lätta fordon, Bränslebytet och utökningen av Klimatklivet. När de beräknade effekterna av dessa tre satsningar adderas till de scenarier som utgår från

de styrmedel som var på plats t.o.m. sommaren 2016 minskar gapen till målen, vilket illustreras av scenariot nya och befintliga styrmedel i diagram 3.15. Gapet för att nå ESR-målet beräknas då till ungefär 2–4 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2030. För att nå målen till 2030 för inrikes transporter beräknas gapet till ungefär 1–3 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Resultatet i scenarioräkningarna är osäkra och påverkas av de antaganden som görs, däribland antagandet om att reduktionsnivån inom Bränslebytet ökar till 40 procent till 2030. I dessa scenarier är antagandet att kompletterande åtgärder inte används.

Diagram 3.15 Historiska utsläpp inom ESR samt scenario med befintliga respektive planerade styrmedel till 2030

Transportsektorn behöver stå för huvuddelen av de totala utsläppsminskningarna till 2030. Naturvårdsverket bedömer att etappmålet för transportsektorn kan nås med en kombination av åtgärder inom områdena transporteffektivt samhälle, energieffektivare fordon och ökad andel förnybara bränslen. Även i övriga sektorer finns viktiga möjligheter till ytterligare utsläppsminskningar fram till 2030. Det handlar bl.a. om åtgärder inom områdena jordbruk, arbetsmaskiner, avfallsdeponier och bostäder.

Regeringen gör bedömningen att flera viktiga steg och beslut har tagits för att stärka arbetet och öka takten för att nå klimatmålen. Trots detta behövs ytterligare insatser från såväl regeringen som andra aktörer för att målen ska kunna nås. Som ett steg i det fortsatta arbetet kommer regeringen i april 2018 att presentera en klimatstrategi med de åtgärder som regeringen hittills har vidtagit för att nå klimatmålen och riktningen för det fortsatta arbetet.

3.7 Valfärden ska stärkas

Det gemensamma samhällsbygget ska fortsätta och den generella valfärden ska utvecklas. Alla ska bidra efter förmåga och alla ska få ta del av det växande välståndet efter behov. En väl utformad gemensamt finansierad generell välfärd främjar en god ekonomisk utveckling, samtidigt som den jämnar ut människors livsvillkor och bidrar till ökad trygghet, jämlikhet och jämställdhet. Det är en garanti för tillgång till en grundläggande trygghet och välfärd i hela landet.

En väl utbyggd välfärd är också av stor betydelse för kvinnors livsvillkor. Kvinnor utgör en stor del av valfärdens anställda och är oftast de som tar huvudansvaret för äldre och sjuka anhöriga. En trygg och väl fungerande välfärd bidrar därför både till goda arbetsvillkor för en stor grupp kvinnor och främjar kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

Vård, skola och omsorg ska stärkas ytterligare

Sverige växer, både ekonomiskt och med fler invånare. Att kvinnor och män lever längre och att fler barn föds är mycket positivt. Samtidigt gör den demografiska utvecklingen med en växande befolkning, särskilt fler barn och äldre, att behoven av välfärdstjänster ökar. Valfärden ska gå att lita på oavsett var i Sverige man bor.

Regeringens ansvarsfulla finanspolitik har skapat överskott i de offentliga finanserna. Det utrymme som en växande ekonomi skapar gör det möjligt att ge kommuner och landsting bättre förutsättningar att möta de större utmaningar som de nu ställs inför. Regeringen har redan tidigare presenterat tillskott till valfärden i kommuner och landsting. Tillskottet på 10 miljarder kronor årligen till kommunerna och landstingen är den enskilt största permanenta höjningen av de generella statsbidragen till kommunsektorn sedan detta infördes. Satsningen är en viktig del i att bygga valfärden starkare och öka jämlikheten. De under mandatperioden genomförda förstärkningarna innebär sammantaget att regeringen satsat över 35 miljarder kronor på vård, skola och omsorg under 2018 och mer än så för åren framöver. Valfärdssatsningarna under mandatperioden har bidragit till att sysselsättningen i kommunsektorn har ökat starkt de senaste åren. De hittills genomförda satsningarna 2018 motsvarar kostnaderna för att

anställa ytterligare 60 000 personer i välfärdssektorn.

Den generella valfärden ska fortsätta att utvecklas och regeringen har därför i budgetpropositionen för 2018 aviserat 5 miljarder kronor fr.o.m. 2019 och ytterligare 5 miljarder kronor fr.o.m. 2020 för att permanent höja det generella statsbidraget till kommuner och landsting. Regeringen bedömer att det kommer krävas ytterligare statliga tillskott under den kommande mandatperioden för att hantera den demografiska utmaningen och de behov av personalförsörjning i valfärden som följer därav. Tillskotten till valfärden i kommunsektorn minskar behovet av att höja kommunalskatterna för att kunna möta den demografiska utmaningen, samtidigt som de ger kommuner och landsting förutsättningar att utveckla, effektivisera och förbättra den generella välfärdens verksamheter (se fördjupningsrutan Den demografiska utvecklingen kräver ökade resurser till valfärden). Sverige ska ha en trygg, värdig och jämlik äldreomsorg. En stärkt bemanning leder till bättre äldreomsorg genom att skapa utrymme för personalen att tillbringa mer tid med de äldre, men också större möjlighet att gemensamt utveckla verksamheten. Regeringen har under mandatperioden avsatt medel för att stärka bemanningen i äldreomsorgen. Den demografiska utvecklingen innebär fortsatt stora behov inom äldreomsorgen.

I propositionen Vårändringsbudget för 2018 satsar regeringen ytterligare 350 miljoner kronor för att öka kvaliteten och tillgängligheten i äldreomsorgen genom investeringar i välfärdsteknik, som t.ex. digital teknik och mobila trygghetslarm samt stödande applikationer till mobiler och surfplattor.

Vården ska gå att lita på i hela landet

En god och jämlik folkhälsa är en angelägenhet för hela samhället. Att alla ska ges samma förutsättningar för en god hälsa utgör grunden för det folkhälsopolitiska arbetet och är en del av regeringens mål att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Hälso- och sjukvården ska bidra till en god hälsa i hela befolkningen. Ojämligheten ska inte förstärkas av att tillgången till vård varierar mellan olika grupper. Den med störst behov av vård ska ges företräde. En tillgänglig, jämlik och jämställd vård

som minskar omotiverade skillnader i hälsa är uttryck för ett väl fungerande samhälle. Omfattande satsningar har gjorts för att minska köerna och förbättra samordningen mellan olika delar av vården. Flera av regeringens satsningar riktas mot att stärka och öka tillgängligheten i primärvården och därigenom frigöra kapacitet vid bl.a. akutmottagningar och inom psykiatrin.

Regeringen har under mandatperioden genomfört de största satsningarna på sjukvården i modern tid. Det handlar om stora satsningar för ökad tillgänglighet och kortare köer genom att ge personalen bättre förutsättningar och fler kollegor. Riktade satsningar har gjorts för ökad psykisk hälsa, med en särskild satsning på barn och unga, kortare köer och en mer jämlik cancervård, förbättrad tandhälsa, skärpt vårdgaranti i primärvården och patientkontrakt för ökad kontinuitet. Därtill bidrar regeringens satsningar på kvinnors hälsa i primärvården, förlossningsvården och avgiftsfri screening för vissa cancerformer till en jämställd hälsa. Tillgången till välutbildad personal är viktig för att alla ska kunna erbjudas behovsanpassad, tillgänglig och effektiv vård av god kvalitet. Regeringen investerar därför i en förstärkning av vårdens kompetensförsörjning genom ökade resurser till nya utbildningsplatser för sjuksköterske-, specialistsjuksköterske-, läkar- och barnmorskeutbildningarna.

Med dagens ansträngda personalsituation behöver mer göras för att öka vårdens tillgänglighet. I propositionen Vårändringsbudget för 2018 föreslår regeringen utökade medel till landstingen för att förstärka de områden som har störst behov av att garantera en säker och trygg vård som ges i rimlig tid. Medel tillförs för att förbättra tillgängligheten till hälso- och sjukvården och korta köerna. I satsningen ingår 200 miljoner kronor i ökade medel till landstingen för att bl.a. behålla och anställa vårdpersonal med bristkompetenser som har intresse att arbeta kvar i vården efter 65 års ålder. I satsningen ingår ytterligare 400 miljoner kronor som kan användas av landstingen för bl.a. förstärkning under sommaren, mobila team i primärvården för en snabbare vård nära medborgarna samt genom att vårdens personal används så att alla kompetenser tas till vara, t.ex. i form av multidisciplinära vårdteam.

Viktiga reformer har också initierats och genomförts för att möta framtidens strukturella

utmaningar och stärka vården utifrån ett patientperspektiv. Primärvården ska vara kärnan i den svenska hälso- och sjukvården. Arbetet med att stärka den patientnära vården vid t.ex. vårdcentraler och öppna mottagningar har inletts och kommer att fortsätta under flera år. Delar av vårdens resurser bör förflyttas från sjukhusvård till primärvård. Som ett viktigt steg har regeringen genomfört en vässad och professionsneutral vårdgaranti i kombination med stora satsningar på vårdens personal. Samverkan mellan kommuner och landsting i vårdens övergångar ska säkras.

Det finns stora sociala skillnader i barns hälsa. Barn till föräldrar med låg inkomst och låg utbildning löper större risk att drabbas av både fysisk och psykisk ohälsa. För att alla barn ska få samma tillgång till hälso- och sjukvården krävs fortsatta insatser för tidigt stöd till barn via barnhälsovården.

En växande och åldrande befolkning kräver en effektiv styrning av sjukvårdens resurser. För att den bästa och mest avancerade vården ska kunna erbjudas koncentreras den högspecialiserade vården till färre orter. Införandet av den nationella läkemedelslistan kommer vidare att öka patientsäkerheten och ge en mer effektiv sjukvård. För första gången kommer det att finnas strukturerad information om läkemedel på nationell nivå, vilket ger behörig hälso- och sjukvårdspersonal möjlighet att se vilka läkemedel som förskrivits till en patient, oavsett vem som har förskrivit dem.

Styrkan i svensk ekonomi ska komma alla till del

Allmänna socialförsäkringar är en viktig del i den svenska modellen. Sjukförsäkringen ska skydda människor med såväl låga som höga inkomster mot inkomstbortfall när arbetsförmågan är nedsatt på grund av sjukdom. Taket i sjukförsäkringen kommer därför att höjas från 7,5 till 8 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2018.

Personer som har sin försörjning från sjukersättning får varken något jobbskatteavdrag eller det förhöjda grundavdraget för äldre. För att förbättra situationen för dessa personer har en skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning införts fr.o.m. 2018. Regeringen har också föreslagit att garantinivån i sjuk- och aktivitetsersättningen ska höjas fr.o.m. den 1 juli 2018.

En välfungerande sjukförsäkring är en grundläggande trygghet när man blir sjuk och

innebär att individen vid behov ges stöd för att återfå hälsan och kunna arbeta. Regeringen har därför presenterat ett åtgärdsprogram som syftar till att stärka stödet till individen och samverka mellan myndigheterna. Den som blir sjuk ska kunna lita på att sjukförsäkringen bidrar till att täcka det inkomstbortfall som uppstår genom frånvaron från arbetet.

Det är viktigt att fortsätta utveckla våra offentliga trygghetssystem för att ge ett gott stöd åter till hälsa och arbete. En välfungerande sjukförsäkring kan både bidra till en hög sysselsättning och en hög produktivitet. Regeringen har bl.a. avskaffat den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. Regeringen har identifierat flera delar där arbetet behöver utvecklas för en sjukförsäkring som ger såväl trygghet som stöd. En översyn har startat inom Regeringskansliet som genomför en fördjupad analys av regelverket för sjukersättning för att säkerställa att gränsdragningen mellan vilka långtidssjukskrivna som fortsätter med sjukpenning och vilka som i stället beviljas sjukersättning är ändamålsenlig. I det fortsatta arbetet har regeringen identifierat två utvecklingsområden där det behövs ytterligare insatser, det handlar om att stödet till individen behöver öka och att samverkan mellan myndigheter behöver stärkas. Regeringen kommer att tillsätta en utredning i syfte att säkerställa en ändamålsenlig och rättssäker sjukförsäkring. Uppdraget innebär bl.a. att begreppet normalt förekommande arbete ska analyseras.

Regeringen har även satsat på att förbättra de ekonomiska villkoren för familjer med barn. Bland annat har barnbidragets grundbelopp fr.o.m. den 1 mars 2018 höjts med 200 kronor i månaden, efter att ha varit oförändrat sedan 2006.

Under mandatperioden har regeringen arbetat för att stärka a-kassan och förbättra skyddet för den som blir arbetslös. Regeringen har bl.a. höjt taket i den inkomstrelaterade ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen, höjt grundbeloppet och förbättrat möjligheten till ersättning för deltidsarbetslösa. En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring är viktig för trygghet och omställning på arbetsmarknaden. Inkomstbortfallsprincipen är en central del av den svenska modellen.

Skattekllyftan mellan pensionärer och löntagare ska avskaffas

Pensionärer har rätt till ekonomisk trygghet. De har genom ett långt yrkesliv bidragit till att bygga dagens välfärd. Pension är uppskjuten lön, men beskattas i dag i flera fall högre än löneinkomst. Skillnaden i beskattning beror på de jobbskatteavdrag som infördes 2007–2014.

Under mandatperioden har regeringens politik minskat skillnaden i beskattningen mellan pension och löneinkomst. Det senaste steget trädde i kraft den 1 januari 2018. Regeringen anser dock att skillnaden i beskattning mellan löneinkomst och pension ska tas bort helt. I budgetpropositionen för 2018 aviserades därför ytterligare två steg till 2020. Ett förslag kommer att remitteras där skatten i ett första steg 2019 sänks med ungefär hälften av den kvarvarande skattekllyftan.

Bostadstillägget har en stor betydelse för att minska den ekonomiska utsattheten bland såväl pensionärer som personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Efter förslag i budgetpropositionen för 2018 höjdes bostadstillägget.

Fusk med skatter och ersättningar ska bekämpas

Att stöd bara går till dem som har rätt till det är en förutsättning för att bevara tilliten till våra gemensamma trygghetssystem. Regeringen har under mandatperioden genomfört ett flertal åtgärder och genom sina myndigheter förstärkt arbetet med att se till att stöd ska nå de grupper som stöden är avsedda för och inte utbetalas till oseriösa aktörer eller kriminella. Ytterligare reformer är dock nödvändiga.

Folkbokföringen utgör en viktig del i arbetet för att motverka välfärdsbrottslighet. Korrekta personuppgifter bidrar till korrekta beslut. Regeringen har därför i propositionen Ökat skydd för hotade och förföljda personer samt några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen (prop. 2017/18:145) bl.a. föreslagit att folkbokföringsbrott återinförs. Regeringen vill även försvåra för kriminella att använda företag i sin verksamhet och har därför gett Bolagsverket i uppdrag att förbättra kontrollerna vid sin registrering av företagsuppgifter. Vidare har regeringen påbörjat ett arbete med att förbättra spårbarheten i löneutbetalningar för subven-

tionerade anställningar. De fackliga organisationerna har ofta konkret kunskap om arbetsgivare som använder sig av subventionerade anställningar. Regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att kartlägga de samråd som hålls mellan myndigheten och arbetstagarorganisationerna. Regeringen avser att fortsätta arbetet med att täppa till luckor som gör det möjligt att utnyttja våra välfärdssystem, t.ex. genom att se över möjligheterna att samordna utbetalningarna i välfärdssystemen, begränsa antalet utfärdare av identitetshandlingar och förbättra kontrollen av deras äkthet och giltighet.

Ett väl fungerande skattesystem, där var och en gör rätt för sig, är en förutsättning för den svenska modellen och vår skattefinansierade välfärd. Skatteflykt och skatteundandragande är stora samhällsproblem. Det undandrar samhället stora resurser och övervältrar skattebördan på andra grupper. Det undergräver också sammanhållningen och förtroendet för vårt samhälle och våra myndigheter. Därför ska uppgifter om bl.a. utbetalda ersättningar för arbete och skatteavdrag på individnivå framöver normalt lämnas till Skatteverket månadsvis i arbetsgivardeklARATIONER. Regeringen arbetar vidare med ett förslag från Skatteverket som innebär att utländska företag med viss verksamhet i Sverige ska göra skatteavdrag och kontrolleras på samma sätt som svenska företag. Regeringen har även överlämnat propositionerna Personalliggare i fler verksamheter (prop. 2017/18:85) och Skattetillägg vid rättelse på eget initiativ (prop. 2017/18:144) till riksdagen. Regeringen har också tillsatt en utredning som ska se över möjligheterna att införa en skyldighet för bl.a. skatterådgivare att informera Skatteverket om skatteupplägg. I den nya lagstiftningen om offentlig upphandling ställs tydliga krav på att leverantörer ska betala skatt och sociala avgifter och att upphandlande myndighet ska utesluta sådana leverantörer som inte uppfyller dessa krav.

För att motverka aggressiv skatteplanering är det viktigt med internationellt samarbete. I december 2017 beslutade Europeiska unionens råd om att införa en förteckning över icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet som medlemsstaterna ska tillämpa administrativa motåtgärder mot. Regeringen har gett Skatteverket i uppdrag att särskilt granska transaktioner med dessa jurisdiktioner. Avtalet om att tillämpa den globala standarden för automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton har numera

undertecknats av 98 länder. Det är viktigt att även låg- och medelinkomstländer ska kunna motverka försök att undvika skatt. Regeringen har därför gett Skatteverket och Sida i uppdrag att anordna en internationell konferens om kapacitetsutveckling på skatteområdet.

Konsumenternas rättigheter ska stärkas

Ett starkt konsumentskydd, med trygga och rimliga villkor för konsumenter, är viktigt för att åstadkomma väl fungerande marknader. Färre personer ska riskera att fastna i en skuldspiral. Regeringen föreslår därför bl.a. att det införs ett räntetak och ett kostnadstak som kan skapa förutsättningar för rimligare villkor på marknaden för snabbblån (prop. 2017/18:72). Regeringen har även föreslagit att det inte längre ska vara möjligt att ingå avtal muntligen vid telefonförsäljning, samt lämnat förslag för att stärka skyddet för resenärer och främja en väl fungerande resemarknad.

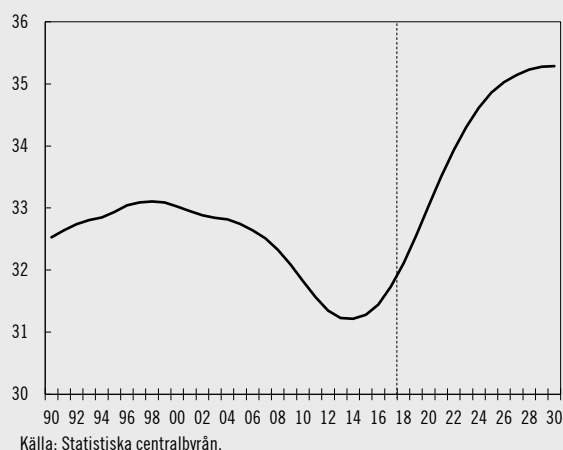
Den demografiska utvecklingen kräver ökade resurser till välfärden

Sveriges befolkning växer just nu mycket snabbt och beräknas nå 11 miljoner invånare 2026. Utvecklingen med en ökad medellivslängd och högre födelsetal är i grunden positiv.

Statistiska centralbyrån bedömer att antalet barn och unga under 20 år kommer att öka med 17 procent och att de som är 75 år eller äldre kommer att öka med 46 procent till 2030. Samtidigt ökar antalet personer i åldern 20–64 år enbart med 8 procent. Det leder till att antalet unga och äldre som andel av befolkningen kommer att öka markant fram till 2030 (se diagram 3.16).

Diagram 3.16 Andel unga och äldre

Andel av befolkningen som är 0–19 år eller över 74 år, procent

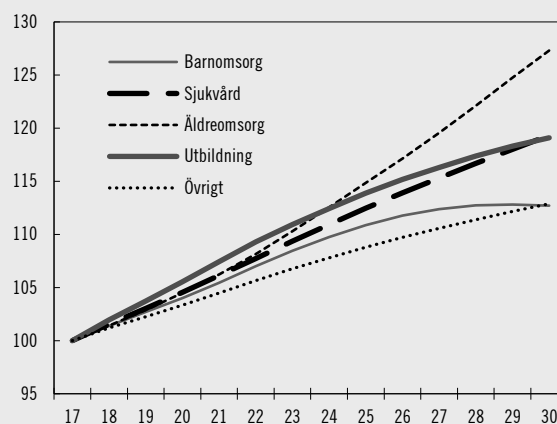
Detta innebär att behovet av välfärdstjänster kommer att öka kraftigt framöver. Behoven av kommunal service ökar mycket snabbare än vad befolkningen växer, till följd av den förändrade befolkningssammansättningen. De skattefinansierade tjänsterna inom vård, skola och omsorg utnyttjas nämligen inte i samma utsträckning i alla åldrar. Den årliga kommunala konsumtionsutgiften för barn och unga under 20 år är i genomsnitt ungefär dubbelt så hög som för personer i förvärsaktiv ålder, och ännu högre för personer som är 75 år och äldre.

Diagram 3.17 visar hur mycket de olika välfärdstjänsternas omfattning behöver öka

enbart för att upprätthålla nuvarande kvalitet¹ fram till 2030.

Diagram 3.17 Kommunal konsumtion per ändamål

Volymindex 2017=100

Anm.: Konsumtionsutgifter inom ändamålet Övrigt avser framför allt kollektivt konsumerade tjänster som kommuner och landsting producerar.
Källa: Egna beräkningar.

Ett växande antal barn och unga medför att behoven av barnomsorg och skola ökar med 13 respektive 19 procent mellan 2017 och 2030. Den kraftiga ökningen av personer som är 75 år eller äldre medför att behoven av sjukvård och äldreomsorg beräknas öka med 19 respektive 27 procent t.o.m. 2030. Med samma personaltäthet som 2017 medför det att antalet kommunalt finansierade sysselsatta behöver öka med 22 000 personer inom barnomsorgen, 57 000 personer inom skolan, 65 000 personer inom sjukvården, 93 000 personer inom äldreomsorgen och 23 000 personer i övriga verksamheter till 2030.

Regeringen vill att Sverige ska vara ett ledande välfärdsland. Välfärd och utveckling förutsätter varandra. Att behoven av välfärdstjänsterna ökar snabbare än antalet personer i förvärsaktiv ålder innebär en utmaning för kommuner och landsting att finansiera och bemanna den kraftiga utbyggnaden av skola, vård och omsorg som krävs. Sammantaget kommer det att krävas betydande statliga tillskott till kommunsektorn för att hantera den demografiska utmaningen under 2020-talet. Även arbetet med effektiviseringar av verksamheten är angeläget.

¹ Med oförändrad kvalitet menas att välfärdstjänsterna produceras på samma sätt, med samma mängd personal och insatsvaror, i framtiden som i dag.

3.8 Sverige ska vara säkert

Sverige ska vara tryggt och säkert. Hög sysselsättning, bra skolor och en generell välfärd lägger grunden för ett tryggt samhälle. Det krävs också kraftsamling för att stävja brottslighet och upprätthålla säkerheten. Brottsligheten ska förebyggas och fler brott klaras upp. Det gäller såväl vardagsbrotten som sexualbrott, hedersrelaterat våld och förtryck och mord. Regeringen fortsätter också kampen mot brottslighet som utgör ett hot mot det demokratiska samhället, som organiserad brottslighet, terrorism och hatbrott. Regeringen bedriver ett intensivt arbete mot terrorism och hela samhället behöver gemensamt bidra till att motverka dess driv- och dragningskrafter – inte minst för att förhindra att människor dras in i våldsbejakande extremistiska miljöer. Sverige arbetar också aktivt för att öka uppmärksamheten kring klimatrelaterade säkerhetsrisker internationellt. För att skapa ett tryggare Sverige gör regeringen stora satsningar på Polismyndigheten, Tullverket och totalförsvaret samt vidtar åtgärder för att förhindra organiserad brottslighet och terrorism.

Säkerheten och tryggheten ska öka i hela landet

Polisen ska finnas närmare medborgarna i hela landet och bli bättre på att förebygga och bekämpa brott. Utredningsverksamheten behöver fortsatt stärkas och utvecklas, liksom bekämpningen av den organiserade brottsligheten och det dödliga våldet. Regeringens målsättning är att öka antalet polisanställda med 10 000 personer till 2024. Regeringen har därför föreslagit och aviserat historiskt stora tillskott till Polismyndigheten. Regeringen har också lämnat i uppdrag till Polismyndigheten att vidta åtgärder för att fler poliser ska stanna kvar i yrket och för att fler poliser ska utbildas. Regeringen har i december 2017 beslutat att en ny polisutbildning ska etableras i Malmö. Polismyndigheten undersöker också förutsättningarna för att etablera ytterligare en polisutbildning i västra Sverige.

Efter att under lång tid ha minskat har det dödliga våldet ökat under de senaste åren. Det är särskilt påtagligt i samband med konflikter i kriminella kretsar. Detta är en utveckling som måste stoppas. Nationella trygghetsundersökningen från Brottsförebyggande rådet visar att andelen av befolkningen som utsatts för

trakasserier och sexualbrott har ökat under de senaste åren. För att höja förmågan att ingripa mot organiserad brottslighet och terrorism samt stärka kompetensen avseende sexualbrott föreslår regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2018 en ökning av Polismyndighetens anslag med 200 miljoner kronor.

För att säkerställa effektiv samverkan mellan aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar ser regeringen behov av ett utvecklat och säkert mobilt ip-baserat kommunikationssystem. Frågan bereds i Regeringskansliet.

Sverige ska hålla ihop

Alla ska ha goda möjligheter att utvecklas, oavsett var man bor. Regeringen vill därför motverka segregationen och öka jämlikheten genom såväl generella som riktade insatser. Det kan exempelvis handla om tidiga insatser för barn och unga, satsningar på utbildning, ökad trygghet, ökad sysselsättning och insatser för att stärka demokratin och det civila samhället. Det förebyggande arbetet ska stärkas och tryggheten öka i områden med socioekonomiska utmaningar. Barnens skolresultat ska inte vara beroende av föräldrarnas inkomst eller utbildningsbakgrund.

Inrättandet av Delegationen mot segregation är ett led i regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation. Myndigheten ska främja samverkan mellan olika aktörer i uppgift att bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte, följa utvecklingen inom forskningen, göra analyser och uppföljningar samt fördela statsbidrag. Regeringen genomför även en långsiktig satsning på kommuner och områden med socioekonomiska utmaningar i syfte att stärka lokal ekonomisk och social utveckling.

Insatser mot gränsöverskridande brottslighet ska förstärkas

Tullkontrollerna vid gränserna ska öka så att den illegala handeln med narkotika och vapen stoppas redan vid gränsen. Genom myndighetssamverkan kan flera myndigheter samarbeta för att förhindra brottslighet. Regeringens uppdrag till Tullverket, Polismyndigheten, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten att gemensamt förhindra den illegala hanteringen av punktskattepliktiga varor har bl.a. inneburit att de s.k. spritbussarna slagits

ut och att en viktig inkomstkälla för den organiserade brottsligheten försvunnit. På motsvarande sätt har Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen fått i uppdrag att bekämpa internationella organiserade stöld- och inbrottslikor som verkar i landet. Enligt regeringen kan det även finnas skäl att se över Tullverkets befogenheter när det gäller utförelse av stöldgods. I propositionen Vårändringsbudget för 2018 föreslår regeringen en ökning av Tullverkets anslag med 72 miljoner kronor, bl.a. för att förstärka den tekniska kapaciteten och därigenom förbättra myndighetens förutsättningar att genomföra framgångsrika insatser mot organiserad brottslighet.

Totalförsvarets förmåga ska utvecklas

Regeringspartierna har tillsammans med Moderaterna och Centerpartiet kommit överens om förstärkningar av totalförsvaret med 2,7 miljarder kronor årligen fr.o.m. 2018. Inom det civila försvaret tillförs resurser för att bl.a. kommuner och berörda myndigheter ska kunna fullfölja och intensifiera totalförsvarsplaneringen. Åtgärder vidtas för att krigsförbanden ska kunna öka sin krigsduglighet. Som en del i arbetet med att bygga upp ett modernt totalförsvaret kommer regeringen även att inrätta en ny myndighet med ansvar för det psykologiska försvaret.

Internationellt samarbete ska ge ökad säkerhet

Den svenska säkerhetspolitiken syftar ytterst till att garantera landets oberoende och självständighet. Vår alliansfrihet bidrar till stabilitet och säkerhet. Den förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med fördjupade försvarssamarbeten och en trovärdig nationell försvarsförmåga.

Mot bakgrund av det växande antalet konflikter i världen och den försämrade säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde fortsätter regeringen att förstärka Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Regeringen driver en feministisk utrikespolitik för fred, säkerhet och hållbar utveckling, med ett tydligt jämställdhetsfokus. Sverige arbetar också aktivt för att öka uppmärksamheten kring klimatrelaterade säkerhetsrisker

internationellt, inte minst ur ett konfliktförebyggande perspektiv.

Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd kommer under 2018 att utgöra en viktig möjlighet till svenskt inflytande. Sverige verkar för att FN ska arbeta mer med fredsfrämjande och konfliktförebyggande åtgärder samt för att utveckla EU:s civila och militära krishanteringsförmåga. Regeringen bidrar till samarbetet Pesco, EU:s permanenta strukturerade samarbete på försvarsområdet. Tillsammans med Finland och Tyskland leder regeringen utvecklingen av EU:s civila förmåga att förebygga och hantera konflikter. I alla samarbeten främjar regeringen dialog som verktyg samt verkar för att öka kvinnors aktiva inflytande i fredsprocesser. Satsningen på dialog och fredsprocesser fortsätter.

Regeringen har successivt ökat biståndet, som uppgick till 0,96 procent av BNI 2014, till 1 procent av BNI 2018. Biståndets fokus på konfliktförebyggande samt freds- och statsbyggande ligger fast. Det gör även satsningarna på jämställdhet och klimat.

Sexuella trakasserier ska motverkas

De många initiativen inom #metoo har riktat uppmärksamhet mot förekomsten av sexuella trakasserier, våld och kränkande behandling inom flera sektorer och branscher i samhället. Regeringen har därför bl.a. gett Diskrimineringsombudsmannen och Arbetsmiljöverket i uppdrag att genomföra särskilda insatser för att förebygga och förhindra sexuella trakasserier i arbetslivet. Regeringen anser att ytterligare insatser är nödvändiga för att stärka det förebyggande och kompetenshöjande arbetet. Regeringen föreslår därför i propositionen Vårändringsbudget för 2018 att 125 miljoner kronor tillförs för en rad insatser. Bland annat föreslås ytterligare medel för de informations- och utbildningsinsatser som Brottsoffermyndigheten har getts i uppdrag att genomföra, med anledning av den nya sexualbrottslagstiftningen. Regeringen föreslår även att medel tillförs för utbildnings- och informationsinsatser inom rättsväsendet, skolan och socialtjänsten. Arbetet med att förebygga sexuella trakasserier i arbetslivet föreslås vidare stärkas genom utbildnings- och informationsinsatser med stöd till arbetsgivare och stärkt stöd till regionala skyddsombud.

3.9 Fördelningseffekter av regeringens politik

I ett internationellt perspektiv har Sverige en mycket jämn inkomstfördelning. De senaste två decennierna har dock inkomstskillnaderna ökat på ett oroande sätt. De samlade kapitalinkomsterna är skevt fördelade och en stor del går till hushåll i den yttersta toppen av inkomstfördelningen. Hushållens totala kapitalinkomst uppgick 2016 till 376 miljarder kronor, eller ca 50 000 kronor i genomsnitt per vuxen i befolkningen. Samma år tillföll 53 procent av de totala kapitalinkomsterna den hundradel av befolkningen som hade högst ekonomisk standard. För att möta den ekonomiska ojämlikheten behöver omfördelningen stärkas. Hur resurser fördelas och investeras påverkar hela samhällets utveckling. Åtgärder behövs också för en fortsatt utveckling mot ekonomisk jämställdhet.

Regeringen avser att vidta ytterligare åtgärder för att motverka ekonomisk ojämlikhet. Sverige ska ta ett globalt ledarskap i arbetet för att minska klyftorna.

Regeringen har en bred strategi för ett jämlikt och hållbart samhälle. Jämlikhet, utveckling och sammanhållning ska uppnås i hela landet. Grundbulten för den ekonomiska politiken är att pressa ner arbetslösheten och öka sysselsättningen. När fler arbetar minskar inkomstklyftorna, samtidigt som resurser skapas för en generell välfärd som ytterligare bidrar till jämlikhet och jämställdhet. Insatser för en jämlik kunskapsskola och möjligheter att bygga på med ny kunskap senare i livet bidrar vidare både till en uthållig ekonomisk utveckling och till jämlikhet. Ytterligare utjämning uppnås genom skatter och transfereringar som utformas så att de även främjar arbetskraftsdeltagande, sysselsättning och produktivitetsutveckling.

Reformerna har bidragit till jämnare ekonomisk fördelning

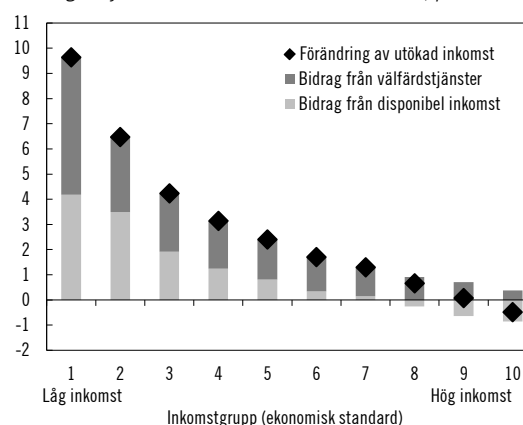
Till följd av den samlade politiken under mandatperioden bedömer regeringen att inkomstspridningen kommer att minska fr.o.m. 2017. Betydande satsningar har genomförts inom vård, skola och omsorg samt på reformer riktade till hushåll med låga inkomster. De höjningar av

inkomstskatten som har bedömts vara nödvändiga för att finansiera dessa satsningar har riktats mot dem med höga inkomster.

De direkta effekterna för hushållens ekonomi av den aktiva omfördelningen i regeringens politik, genom skatter, transfereringar och gemensamt finansierade välfärdstjänster, redovisas i diagram 3.18. I beräkningen används ett utökat inkomstbegrepp, som utöver disponibel inkomst även tar hänsyn till välfärdstjänster. Den utjämning av livsvillkoren och möjligheterna till utveckling som välfärdstjänsterna bidrar till, inte minst genom utbildning, har visserligen en vidare betydelse än den som fångas av de direkta effekterna men de fullständiga effekterna är svåra att mäta.

Diagram 3.18 Genomsnittlig förändring av utökad inkomst i olika inkomstgrupper till följd av reformer 2015–2018

Förändring uttryckt som andel av ekonomisk standard, procent

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

De reformer som regeringen genomfört i skatte- och transfereringssystemen under mandatperioden har i genomsnitt haft en positiv effekt på den ekonomiska standarden i de sju lägsta inkomstgrupperna. I de tre högsta inkomstgrupperna har effekten varit negativ. Välfärds-satsningarna bidrar till att öka det ekonomiska välståndet i alla inkomstgrupper och har en tydligt utjämnande fördelningspolitisk profil med störst effekter i de lägre inkomstgrupperna. Effekten av den samlade politiken varierar även inom inkomstgrupperna. Inom de åtta lägsta inkomstgrupperna påverkas dock de allra flesta positivt av reformerna.

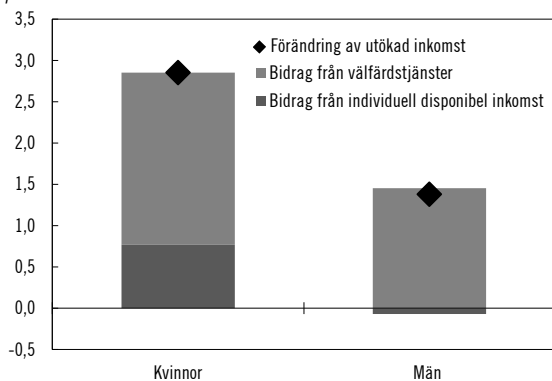
Regeringens politik har stärkt den ekonomiska jämställdheten

De senaste två decennierna har kvinnors individuella disponibla inkomst som andel av mäns legat stabilt på omkring 80 procent. Kvinnors arbetsinkomster har visserligen utvecklats starkare än mäns, men kapitalinkomsternas ökade betydelse för den disponibla inkomsten har, tillsammans med transfereringarnas minskade betydelse, motverkat den utjämning av den disponibla inkomsten som utvecklingen på arbetsmarknaden bidragit till.

Kvinnor har dock gynnats i större utsträckning än män av de reformer som genomförts av skatte- och transfereringssystemen under mandatperioden. Regeringens satsningar på skola, vård och omsorg bedöms också komma kvinnor till del i högre grad än män. För kvinnor beräknas reformerna innebära att den individuella, utökade inkomsten ökar med ca 2,9 procent i genomsnitt, jämfört med en ökning med ca 1,4 procent för män (se diagram 3.19).

Diagram 3.19 Förändring av individuell utökad inkomst för kvinnor respektive män (20 år och äldre) till följd av reformer 2015–2018

Förändring uttryckt som andel av individuell disponibel inkomst, procent

Anm.: Individuell utökad inkomst är individuell disponibel inkomst plus subventioner för individuella välfärdstjänster som t.ex. barnomsorg, utbildning och hälso- och sjukvård. De totala subventionerna räknas samman för varje vuxen i hushållet. Summan av barnens subventioner delas jämnt på de vuxna i hushållet.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.